

Mona Sipilä ja Eerika Lindström

Mielen Turvasatama

Peli lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille nuorille

Opinnäytetyö

Sosionomi AMK

Sosionomikoulutus, kouluhyvinvointi ja kuraattorityö

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi, kouluhyvinvointi ja kuraattorityö
Tekijä/Tekijät	Mona Sipilä ja Eerika Lindström
Työn nimi	Mielen Turvasatama– Peli lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille nuorille
Toimeksiantaja	Lahden Ensi- ja turvakoti ry
Vuosi	2023
Sivut	58 sivua, liitteitä 6 sivua
Työn ohjaaja(t)	Hannele Pulkamo ja Hanna Haatainen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä konkreettinen tuotos lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa työskentelyyn. Peli on tarkoitettu puheeksi ottamisen välineeksi. Tuotos syntyi Lahden turvakodin tarpeesta. Opinnäytetyö toteutettiin parityönä. Opinnäytetyön työelämäkumppanit olivat Savonlinnan taidelukio sekä Lahden Ensi- ja turvakoti ry.

Opinnäytetyö prosessin aikana tehtiin yhteistyötä Savonlinnan Taidelukion opiskelijoiden kanssa. Yhteistyöstä syntyi uudenlainen peli nimeltään Mielen Turvasatama. Pelin kuvituksesta vastasivat opinnäytetyöhön osallistuneet vapaaehtoiset Savonlinnan taidelukion opiskelijat. Ideoimme korttien aiheet ja kuvat yhdessä. Peli on otettu käyttöön ensisijaisesti Lahden turvakodin henkilökunnan käyttöön. Henkilökunta voi käyttää peliä turvakodin nuorten asiakkaiden kanssa. Peli on suunnattu 12–18-vuotiaille nuorille keskustelun ja lähisuhdeväkivallan käsittelyn tueksi.

Pelin suunnittelussa ja toteutuksessa kuunneltiin taidelukiolaisten ajatuksia ja ideoita. Opiskelijoita tavattiin prosessin aikana kasvotusten sekä etäyhteyksin, jotta saatiin toteutettua peli yhdessä opiskelijoiden kanssa. Peli suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä Taidelukion opiskelijoiden kanssa. Suunnitteluvaiheen jälkeen menetelmästä tehtiin virallinen, kun tuotoksemme vietiin Savonlinnassa sijaitsevaan mainostoimistoon painettavaksi.

Mielen Turvasatama -menetelmä on peli, joka pitää sisällään pelialustan, pelinappulat sekä pelikortit. Kortteja voi käyttää myös ilman pelialustaa. Kortit on jaettu neljään teemaan, jotka on suunniteltu tukemaan työntekijän ja asiakkaan välistä keskustelua.

Lähisuhdeväkivalta on hyvin yleistä. Tämä on tullut ilmi opintojen, työkokemuksen sekä opinnäytetyössä käytetyn kirjallisuuden ja etsityn tiedon kautta. Nuorten voi olla haastavaa puhua vaikeista henkilökohtaisista asioistaan. Tämän vuoksi peli on suunnattu nuorille, jotta he saavat apua väkivallan puheeksi ottamisessa tulevaisuudessa. Puheeksi ottaminen on aikuisten vastuulla.

Opinnäytetyön kirjallisuus ja tietoperusta painottuvat lähisuhdeväkivaltaan. Kirjallinen osuus sopii erinomaisesti luettavaksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka työskentelevät nuorten parissa.

Asiasanat: toiminnallinen opinnäytetyö, turvakoti, lähisuhdeväkivalta, nuoruus, puheeksi ottaminen

Degree title	Bachelor of Social Services
Authors	Mona Sipilä and Eerika Lindström
Thesis title	Mielen Turvasatama Peli lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille nuorille
Oy Yritys Ab	Mother- and child home
Time	2023
Pages	58 pages, 6 pages of appendices
Supervisors	Hannele Pulkamo and Hanna Haatainen

ABSTRACT

The goal of the thesis is to create a concrete method for working with young people who have experienced close partner violence for the Mother and child home of Lahti. The thesis is a pair work, and it was done in cooperation with Savonlinna art high school and the Mother and child home in Lahti. During the thesis process, we have worked closely with the students of Savonlinna art high school with whom we are designing a new kind of method called Mielen Turvasatama. Savonlinna art high school students who volunteered to participate in the thesis are responsible for illustrating the method.

The prepared method is primarily used by the staff of the Mother and child home in Lahti together with the young clients of the shelter. The method will be used in the Mother and child home of Lahti. The method is aimed at young people aged 12–18 to support the discussion and handling of close partner violence. In the planning and implementation of the method, the perspectives of young people have been taken into account. The method has been made in cooperation with the young people of Savonlinna art high school. Meetings with young people have been face-to-face and remotely. Art high school students implemented the visual side of the method completely. After the planning phase, the method was made official and delivered to the advertising office in Savonlinna.

Mielen Turvasatama- method is a game that includes a game platform, game pieces and cards. The cards can also be used without a game platform. The cards are divided into four sections designed to start a conversation.

Close partner violence is very common. This has become apparent through studies, work experience, literature used in the thesis and the information sought. It can be challenging for young people to talk about their difficult personal issues. This is why the method is aimed at young people, so that they can get help in talking about violence in the future. However, starting a conversation is the responsibility of adults.

The literature of the thesis focuses on intimate partner violence. The written part is excellent for social and health professionals who work with young people.

Keywords: functional thesis, shelter home, close partner violence, youth, starting a conversation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3	TYÖELÄMÄKUMPPANIT	9
3.1	Lahden Ensi- ja turvakoti	10
3.2	Savonlinnan Taidelukio.....	13
4	LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	14
4.1	Mitä lähisuhdeväkivalta on?.....	15
4.2	Lähisuhdeväkivallan muodot	16
4.3	Lähisuhdeväkivallan ilmeneminen	17
4.4	Väkivallan puheeksi ottaminen	19
4.5	Lähisuhdeväkivalta ja traumatisoituminen	20
5	LAPSUUS JA NUORUUS.....	21
5.1	Nuoren minäkuva.....	23
5.2	Perheen merkitys.....	24
5.3	Lähisuhdeväkivallan vaikutukset lapseen ja nuoreen	26
6	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ.....	28
6.1	Toiminnalliset menetelmät	29
6.2	Toiminnallisia menetelmiä nuorille	30
7	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	33
7.1	Suunnitteluvaihe	34
7.2	Toteutus: Mielen Turvasatama -peli.....	35
7.3	Arviointivaihe	39
7.4	Viimeistelyvaihe	41
8	POHDINTA	42
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	44
8.2	Pelin jatkokehittäminen.....	46

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1 Viranhaltijapäätös Savonlinnan kaupunki

Liite 2. Mielen Turvasatama aikataulu

Liite 3. Suostumus toiminnallisen opinnäytetyöhön osallistumiseen

Liite 4. Apukysymykset kuvakortteihin

Liite 5. Mielen Turvasatama -pelin ohjeet

Liite 6. Tietoa Mielen Turvasatamasta

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää peli lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa työskentelyyn Lahden turvakodille. Tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia, lisätä keskustelua lähisuhdeväkivallasta, vähentää nuorten sulkeutumista väkivaltakokemuksistaan sekä tukea henkilökuntaa työskennellessään nuorten kanssa. Peli antaa mahdollisuuden lisätä nuoren asiakkaan ja turvakodin työntekijän välille keskinäistä luottamusta. Peliä voi käyttää tutustumisen välineenä.

Kehitimme pelin yhteistyössä Savonlinnan Taidelukion kanssa lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille nuorille. Pelin nimi on Mielen Turvasatama. Mielen Turvasatama on suunnattu 12–18-vuotiaille Lahden turvakodin asiakkaille. Peli on voimavaralähtöinen ja tulevaisuuteen suuntautuva, sillä aiheemme lähisuhdeväkivalta on arka ja vaikea. Uuden pelin avulla kannustamme nuoria keskustelemaan vaikeistakin asioista rohkeammin ja avoimemmin turvallisen aikuisen, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen, kanssa. Peli tukee nuorten hyvinvointia, lisää asiakkaan ja työntekijän välistä vuorovaikutussuhdetta sekä mahdollisesti madaltaa väkivallan puheeksi ottamista. Pelin kaikki aihealueet eivät ole suoraan väkivaltaan liittyviä. Peli on luotu avuksi lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseksi. Haluamme helpottaa uuden pelin avulla nuorten kohtaamista sekä luoda ja rakentaa turvallista keskusteluympäristöä aikuisen ja nuoren välille. Pelistä hyötyvät nuorten parissa työskentelevät sosiaalialan työntekijät sekä pelimme kohderyhmän nuoret, jotka ovat kohdanneet elämänsä aikana lähisuhdeväkivaltaa. Vaikka peli on suunnattu toimeksiantajallemme Lahden turvakodille, voi peliä käyttää kuka tahansa ikää katsomatta.

Lähisuhdeväkivalta on hyvin yleistä, mutta siitä usein vaietaan. Kaikki lähisuhdeväkivaltatapaukset eivät ilmene välttämättä koskaan. Opinnäytetyömme tavoitteena on auttaa lähisuhdeväkivallan esille nostamista ja puheeksi ottamista. Väkivaltakokemuksista on erittäin tärkeää keskustella turvallisen aikuisen kanssa. Lähisuhdeväkivaltaa kohdannut voi kokea häpeää ja syyllisyyttä väkivallan aiheuttamista kokemuksista. Lähisuhdeväkivalta on edelleen yhteis-

kunnassamme tabu. Konkreettisen tuotoksen avulla haluamme madaltaa kynnystä lähisuhdeväkivallasta keskusteluun nuorten kanssa tehtävässä sosiaalityössä.

Opinnäytetyö toteutettiin parityönä. Halusimme toteuttaa opinnäytetyön toiminnallisena työnä. Varasimme opinnäytetyöhön aikaa reilusti ja aloitimme opinnäytetyön ideoimisen syksyllä 2022. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa varauduimme siihen, että aikataulullisia muutoksia tulee, kun työelämäkumppaneita on kaksi.

Kerromme pelistä ja peliin liittyvästä prosessista enemmän kappaleessa kehittämistyön toteutus.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia sekä lisätä keskustelua lähisuhdeväkivallasta. Olemme molemmat työskennelleet nuorten kanssa, ja nuorten auttaminen merkitsee meille paljon. Nuorten kanssa työskentely tuntuu mahdolliselta valmistumisemme jälkeenkin. Nuorille suunnatun pelin menetelmiä ei voi olla sosiaalialalla liikaa. Toteutimme nuorille suunnatun pelin, jonka tarkoituksena on parantaa nuoren ja asiakkaan välistä luottamussuhdetta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda toimiva menetelmä Lahden turvakodille lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille nuorille. Toimeksiantajamme Lahden turvakodin tarpeen lisäksi valitsemamme aihe ja lähestymistapa ovat nousseet kiinnostuksestamme työskennellä nuorten kanssa. Toiminnallinen menetelmä tulee olemaan uusi konkreettinen työkalu nuorten kanssa työskentelyyn.

Lahden turvakodilla nousi tarve nuorille suunnatulle menetelmälle. Yläasteikäisille ja alle 18-vuotiaille suunnattuja menetelmiä on Lahden turvakodilla henkilökunnan mielestä liian vähän. Suurin osa menetelmistä on suunnattu lapsille.

“Menetelmiä on ihan hyvin käytössä, mutta koen, että koska kaikki nuoret ovat omia yksilöitään, ei voi koskaan olla liikaa menetelmiä.”

Turvakodin työntekijä kuvaa menetelmiä olevan hyvin käytössä. Nuorille suunnattuja menetelmiä ei kuitenkaan ole riittävästi käytössä Lahden turvakodissa.

Opinnäytetyön ideavaiheessa visioimme, että menetelmä suunniteltaisiin yhdessä Lahden turvakodin asiakkaiden kanssa. Turvakodin asiakkaat ovat kuitenkin turvakodille tullessaan kriisissä sekä mahdollisesti myös uudessa tilanteessa. Turvakodin asiakastilanne on hyvin vaihtuva, eikä voi tietää, milloin turvakodilla olisi ollut halukkaita nuoria menetelmän suunnittelemiseen ja toteutukseen. Turvakodissa jaksot ovat lyhytaikaisia. Halusimme säästää turvakodissa olevien nuorten voimavaroja. Etsimme toisen työelämäkumppanin, jotta turvakodin asiakkaat saavat valmiin menetelmän käytettäväksi.

Pyysimme Savonlinnan Taidelukiota opinnäytetyön yhteistyökumppaniksi. Halusimme tukea savonlinnalaisten opiskelijoiden osallisuutta ja nuorten kanssa kehittämistä opinnäytetyövaiheessa. Taidelukion opiskelijat eivät ole varsinaisen menetelmän kohderyhmä. Jokainen meistä on voinut kokea ja kohdata väkivaltaa. Keskustelimme projektin alussa sekä projektin aikana opiskelijoiden kanssa lähisuhdeväkivallasta. Opiskelijat ymmärsivät opinnäytetyömme tavoitteen. Opiskelijat tiedostivat, että menetelmän kohderyhmä ovat nuoret, Lahden turvakodin asiakkaat. Vastavuoroisesti opimme projektin aikana taidelukiolaisilta paljon. Opimme muun muassa taiteesta, kuvanmuokkausohjelmien käytöstä sekä eri värien vaikutuksista tunteisiin. Esimerkiksi keskustelimme taidelukiolaisten kanssa värien merkityksistä. Sinisellä värillä on yleisesti rauhoittava vaikutus, minkä takia valitsimme pelin teemaväriksi sinisen. Ammatillisesti hyödyimme taidelukiolaisten kanssa tehdystä yhteistyöstä. Nuorten parissa työskentelevä sosionomi voi lisätä nuorten osallisuutta sekä parhaimmillaan tukea nuorten hyvinvointia. Yhteistyön tekeminen taidelukiolaisten kanssa tuki ammatillista osaamistamme.

Toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä toisen asteen opiskelijoiden, taidelukiolaisten kanssa saavuttaaksemme parhaan mahdollisen lopputuloksen. Emme olisi pystyneet kahdestaan toteuttamaan pelin tekoa. Projektin aikana pääsimme kohtaamaan nuoria opiskelijoita ja kuulemaan heidän ajatuksiaan opinnäytetyön aiheesta. Työelämäkumppaneiden kanssa päädyimme toteuttamaan pelin. Yhteistyökumppanimme eli taidelukiolaiset pitivät konkreettisen pelin toteuttamista mielekkäänä lähestymistapana. Lopputuloksessa on otettu

huomioon pelin mielekkyys ja helposti lähestyttävyys. Nuori pystyy puhumaan lähisuhdeväkivallan kokemuksistaan matalammalla kynnyksellä pelin avulla ja pelaajan omien voimavarojen mukaisesti.

Pelin tavoitteena on olla voimavaralähtöinen ja helposti lähestyttävä. Peli auttaa keskustelemaan lähisuhdeväkivallasta. Pelin nimi päätettiin yhdessä Taidelukion opiskelijoiden kanssa. Peli sai nimekseen Mielen Turvasatama. Pelin tarkoituksena on luoda turvaa, jonka takia halusimme sisällyttää turvallisuuden myös pelin nimeen. Peli on lautapeli, jossa kuljetaan aallokon läpi ja maalina on Mielen Turvasatama. Nimen taustalla on se, että vaikeiden asioiden käsittely ja niistä puhuminen auttaa ja sillä tavoin voi saada myös turvallisuuden tunteen. Turvakotiympäristössä nuoret jäävät herkemmin sivuun lähisuhdeväkivallan käsittelemisestä. Näiden perustelujen pohjalta valitsimme pelin kohde-ryhmäksi nuoret. Peliä voi siitä huolimatta käyttää suunnatun ikärajan ulkopuolinen. Pelissä ei ole ala- eikä yläikärajaa, joka tekee pelistä monikäyttöisemmän. Pelin tavoitteena on auttaa asiakasta sanoittamaan tunteita, kokemuksia ja ajatuksia turvalliselle aikuiselle.

Peliä on mahdollista jatkokehittää pelin tarpeiden ja uusien kehittämisideoiden pohjalta.

3 TYÖELÄMÄKUMPPANIT

Opinnäytetyössä oli kaksi työelämäkumppania, joista Lahden turvakoti oli toimeksiantajamme, ja yhteistyökumppanina oli Savonlinnan taidelukio. Toteutimme opinnäytetyön toiminnallisen osuuden yhteistyössä Savonlinnan taidelukiolaisten kanssa. Loimme uuden pelin. Valmis peli otettiin käyttöön Lahden turvakodilla syksyllä 2023. Turvakodin henkilökunta voi käyttää peliä nuorten turvakodin asiakkaiden kanssa tutustumisen ja keskustelun tukena.

Työelämäkumppanimme valikoituivat nopeasti ja vaivattomasti opinnäytetyön ideavaiheessa. Meistä toinen on työskennellyt Lahden turvakodissa ja suorittanut sinä aikana ammattikorkeakouluopintoihin sisältyvän harjoittelujakson. Kysyimme yhteistyötä Lahden Ensi- ja turvakodin vastaavalta sosiaalityöntekijältä. Lahden turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä koki meidän ehdottamamme opinnäytetyön aiheen aiheelliseksi ja toiminnallisen työn tarpeelliseksi

havaitun kehittämistarpeen pohjalta. Lahden turvakoti antoi meille täyden vastuun toiminnallisen työn toteuttamiseksi. Pelin idea syntyi omien havaintojen pohjalta turvakodissa työskennellessä.

Olemme tehneet yhteistyötä Savonlinnan taidelukion ja taidelukion opiskelijoiden kanssa Sosionomi (AMK) opintojemme aikana. Aikaisempien opintojemme aikana tapahtuneen yhteistyön innoittamana koimme Savonlinnan taidelukion sopivaksi yhteistyökumppaniksi opinnäytetyön projektivaiheessa.

Toiminnallinen opinnäytetyö edellytti tutkimuslupaa Savonlinnan kaupungilta. Tutkimuslupa liittyi Savonlinnan taidelukion kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tekijänoikeuksista sovimme toiminnallisen menetelmän suunnittelijoiden ja tekijöiden kesken. Opinnäytetyöhön osallistuneet ymmärsivät, että valmis peli otetaan käyttöön turvakodissa ja jää myös Savonlinnan taidelukion kuraattoreiden käyttöön uudeksi työkaluksi. Laadimme kirjallisen sopimuksen taidelukiolaisten kanssa. Kirjallinen sopimus löytyy liitteenä nimellä suostumus toiminnallisen opinnäytetyöhön osallistumiseen (liite 3). Savonlinnan taidelukion rehtori toimitti kirjallisen sopimuksen ja opinnäytetyömme tavoitteet pelin tekemiseen osallistuneille taidelukiolaisille ja alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

3.1 Lahden Ensi- ja turvakoti

Opinnäytetyöprojektin alussa turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä piti tärkeänä sitä, että menetelmää toteuttamassa olisi nuoria ja heidän näkemyksiään otettaisiin huomioon mahdollisimman paljon, sillä menetelmä suunnataan nuorille.

Valmis peli, Mielen Turvasatama, lähetettiin ensin sähköisessä muodossa Lahden turvakodin henkilökunnan arvioitavaksi syksyllä 2023. Valmis peli otettiin käyttöön Lahden turvakodilla arvioinnin jälkeen. Otimme rakentavan ja positiivisen palautteen vastaan. Pääasiassa palaute oli positiivista. Palaute on erittäin tärkeää pelin jatkokehittämistä varten.

Seuraavaksi kerromme lyhyesti Ensi- ja turvakodin tarkoituksesta ja taustoista. Ensi- ja turvakotiliitto ry:n verkkosivuilla turvakodin työntekijä Jokkala

(2018) kuvaa erinomaisesti sitä, että perhesuhdeväkivallalla ei ole tiettyä aikaa. Turvakodin henkilökunta ei tiedä, milloin uusi asiakas saapuu. Asiakas voi saapua turvakotiin mihin tahansa vuorokauden aikaan. Turvakotipalvelut on tarkoitettu henkilöille ja perheille, jotka kokevat lähisuhdeväkivaltaa tai väkivallan uhkaa. Turvakoti on lyhytaikainen turvapaikka, jossa saa kriisiapua, ammatillista tukea sekä neuvontaa ja ohjausta. Turvakodissa tarjotaan myös apua väkivallasta pois pääsemiseksi. (THL 2021.) Suomessa turvakotien toimipisteitä on yhteensä 26 kappaletta (Nollalinja 2023). Väkivaltaa kohdannut tai kokenut yksilö voi mennä yksin tai yhdessä perheenjäsenten kanssa mihin tahansa turvakotiin Suomessa riippumatta siitä, missä kotikunta sijaitsee (THL 2022d).

Ensi- ja turvakotien liiton sivuilla mainitaan, että palvelu on asiakkaalle maksutonta. Lahden Ensi- ja turvakoti ry on perustettu vuonna 1946, ja se on voittoa tavoittelematon kansalais- ja lastensuojelujärjestö eli niin sanottu kolmannen sektorin toimija. Lahti on Lahden Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kotipaikka. Lahden Ensi- ja turvakodin yhdistyksen toiminta perustuu ennaltaehkäisevään ja korjaavaan lastensuojelutyöhön. Vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, eroauttaminen, kriisityö sekä väkivallan katkaisu- ja ehkäisytyö korostuvat Ensi- ja turvakotiliiton toiminnassa ja työskentelyssä. Lapsella on oikeus hyviin kasvuolosuhteisiin sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Asiakkaan oikeudet otetaan huomioon yhdistyksen toiminnassa. Ensi- ja turvakotiliitto tukee vanhemmuutta ja perheitä sekä ehkäisee ja puuttuu monenlaisiin perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilanteisiin. (Lahden Ensi- ja turvakotiliitto ry 2018, 4.) Ensi- ja turvakotien toiminta perustuu lainsäädäntöön (Lahden Ensi- ja turvakoti ry 2018, 61). Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 1. §.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2021 laatimassa tilastoraportissa ilmenee, että turvakotien asiakasmäärät ovat laskeneet 2020-luvulla kaksi prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Kun vuoden 2017–2020 Ensi- ja turvakotiliiton asiakasmääriä analysoidaan ikäjakaumittain, nähdään, että nuorten 11-14-vuotiaiden asiakkaiden määrä on huomattavasti pienempi verrattuna 0-10-vuotiaiden asiakkaiden määrään. Tilastojen tuloksiin vaikuttaa se, että

useimmiten aikuinen saapuu turvakotiin yhdessä lapsen tai lasten kanssa. (Peltonen & Kaipainen 2021, 3.) Vaikka nuorten asiakkaiden määrä Ensi- ja turvakotiliitolla on pienempi, tulee myös nuorten hyvinvointiin ja nuorille suunnattujen menetelmien laatuun panostaa. Uuden pelin avulla haluamme tukea nuorten hyvinvointia.

1980-luvulta lähtien myös kehitysmaihin on syntynyt naisuhreille suunnattuja turvakoteja sekä kriisikeskuksia. Kriisikeskuksia sekä turvakoteja on pidetty uhrien suojelemisen perustana. (Krug ym. 2005, 127.) Suomessa turvakohteissa tarjotaan tukea ja ohjausta lähisuhdeväkivallan aiheuttamaan akuuttiin tilanteeseen. Turvakotipalvelut on määritelty kaikenikäisille. (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 1354/2014.) Lapsuuden ja nuoruuden näkökulmasta turvallisuuden tunteen vahvistaminen on erityisen merkittävää silloin, kun on koettu jotakin järkyttävää tai pitkäkestoisia traumoja. Turvallisuuden tunnetta lisää muun muassa turvallisten ihmisten läsnäolo sekä ympäristön pysyvyyden ja jatkuvuuden ylläpitäminen. (Caciatore ym. 2008, 221.)

Uusi turvakotilaki tuli voimaan Suomessa 1.8.2015. Turvakotilain taustalla on eurooppalainen yleissopimus eli Istanbulin sopimus. Turvakodit kohdassa, artikla 23 mukaan: "Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet säätääkseen asianmukaisten, helposti saavutettavien turvakotien perustamisesta riittävässä määrin, jotta uhreille, erityisesti naisille ja heidän lapsilleen, voidaan tarjota turvallinen majoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti." (Valtioneuvoston asetus nautuun kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 53/2015.) Sopimuksen tavoitteena on suojella perheitä, jotka ovat kohdanneet väkivaltaa ja tarjotaan heille tarpeidensa mukaisia tukipalveluja.

3.2 Savonlinnan Taidelukio

Savonlinnan Taidelukio on opinnäytetyömme toinen työelämäkumppani.

Savonlinnan Taidelukio on Pohjoismaiden ensimmäinen erikoislukio, jossa on kuvataide- ja musiikkilinjat. Kansainvälisyys ohjaa taidelukion toimintaa olennaisesti. Savonlinnan Taidelukio tunnetaan myös maanlaajuisesti. Savonlinnan taidelukio on yksi maamme viidestä suomenkielisistä kuvataiteeseen erikoistuneesta lukioista. (Taidelukio s.a.)

Aloitimme korkeakouluopinnot elokuussa 2020 käynnistyneessä Savonlinnan kouluhyvinvointiin ja kuraattorityöhön painottuvassa sosionomi (AMK) -koulutuksessa. Opinnot painottuvat lasten ja nuorten sekä perheiden kanssa työskentelyyn. Opinnäytetyövaiheessa hyödynsimme opinnoistamme saatua osaamista tehdessämme tiivistä yhteistyötä erityisesti menetelmään osallistuvien taidelukiolaisten kanssa. Teimme projektin alussa yhteistyötä myös Taidelukion koulukuraattorien ja rehtorin kanssa.

Suunnittelimme ja toteutimme yhdessä Savonlinnan Taidelukion opiskelijoiden kanssa pelin Lahden turvakodille. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Kaksi taidelukiolaista osallistui projektiin. Taidelukion opiskelijat hyötyivät toiminnallisen menetelmän projektivaiheesta, kun he pääsivät hyödyntämään omista opinnoistaan saamaansa osaamista monipuolisesti. Vaikka suunnittelimme menetelmää yhdessä, ovat taidelukiolaiset saaneet projektissa toivomaansa vapautta ja vastuuta. Olimme joustavia aikataulumuutoksissa. Olimme aktiivisesti yhteydessä perustamassamme WhatsApp-ryhmässä. Otimme huomioon opiskelijoiden omat opinnot opinnäytetyöprojektin aikana. Olimme Taidelukion opiskelijoiden kanssa yhtä mieltä siitä, että peliin voisi osallistua matalalla kynnyksellä ja että pelin tulee olla mielekäs ja puhutteleva. Pelin helppokäyttöisyys helpottaa myös turvakodin henkilökuntaa työkentällä, sillä se toimii uutena työvälineenä. Pelin avulla työntekijät saavat luotua kontaktia nuoriin.

4 LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Tässä luvussa perehdymme väkivaltaan, lähisuhdeväkivaltaan, väkivallan käsitteistöön ja väkivallan ilmenemiseen. Turvakotiympäristössä on ymmärrettävä väkivallan vaikutukset ja seuraukset sekä väkivallan ilmeneminen. Ennen toiminnallisen projektin aloittamista perehdyimme lähisuhdeväkivallan käsitteistöön sekä teorian tietoon ja kirjallisuuteen. Tietoperustasta oli hyötyä pelin suunnitteluvaiheessa. Kehittämäämme peliä voi käyttää niin, ettei väkivalta tule suoraan ilmi. Henkilökunta voi käyttää kehittämiämme apukysymyksiä väkivallan kartoittamiseen, tai nuori voi itse kertoa omista kokemuksistaan turvakodin työntekijälle. Lähisuhdeväkivallasta kirjoitettu osio opinnäytetyössä on suunnattu sosiaalialan ammattilaisille, erityisesti niille, jotka näkevät työssään väkivaltaa tai jotka työskentelevät väkivaltaa kohdanneiden asiakkaiden kanssa.

Väkivalta aiheuttaa inhimillisiä kustannuksia, kuten tuskaa ja surua. Väkivalta on globaali ilmiö, eikä sitä tarvitse hyväksyä osaksi ihmiselämää. (Krug ym. 2005, 19.) Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttämistä tai väkivallalla uhkaamista. Väkivalta kohdistuu itseän, toiseen ihmiseen, yhteisöön tai ihmisryhmään, määrittää Maailman terveysjärjestö WHO. Laiminlyönti tai fyysinen, seksuaalinen ja psykologinen hyväksikäyttö sekä itsetuhoinen käytös ovat osa fyysisen voiman tai vallan käyttöä. Väkivallan rajaaminen ei ole helppoa. Väkivallan muodot ovat moninaisia, eivätkä ne välttämättä johda loukkaantumiseen tai vammautumiseen. (Krug ym. 2005, 21—22.)

Väkivallan näkeminen, kokeminen ja kuuleminen kotona voivat altistaa lapsia ja nuoria pitämään väkivallan käyttöä hyväksyttävänä keinona. Kotona väkivaltaista käytöstä voidaan pitää ongelmanratkaisukeinona. (Krug ym. 2005, 42.) Biologiset, psykologiset sekä käyttäytymiseen liittyvät ominaispiirteet vaikuttavat väkivaltaiseen toimintaan ja asenteeseen yksilötasolla. Ominaisuuksien, käyttäytymisen ja asenteen lisäksi kaveripiiri, perhe sekä kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät voivat heijastua yksilön väkivaltaiseen käyttäytymiseen. (Krug ym. 2005, 51.) Perhe, kodin ilmapiiri ja vanhempien käyttäytyminen ovat suuressa roolissa nuoren väkivaltaisen ajattelun ja käytöksen kehittymisen

osalta. Aikuisten ja nuorten väkivaltaisuudella ja väkivaltaisella käyttäytymisellä on vahva yhteys erilaisiin konflikteihin sekä ongelmatilanteisiin. (Krug ym. 2005, 52—53.)

4.1 Mitä lähisuhdeväkivalta on?

Väkivallalla on useita eri muotoja, joista lähisuhdeväkivalta on yksi. Sille on tyypillistä, että uhri ja tekijä ovat läheisiä keskenään. Nykyinen tai entinen kumppani, lapsi, lähisukulainen tai muu läheinen voi olla lähisuhdeväkivallan kohde. (THL 2022a.) Lähisuhteissa ja perheissä väkivallan muodot eivät ole yksiselitteisiä. Myös toisen rajoittaminen, pelottelu ja uhkailu ovat väkivallan muotoja. Fyysinen väkivalta on kaikista tunnetuin, mutta vain yksi väkivallan muodoista. Lähisuhdeväkivaltatilanteet ja -kokemukset ovat moninaisia, eikä niihin liity tiettyä kaavaa. Lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ei ole tiettyä toimintatapaa. (Ensi- ja turvakotien liitto s.a.) Väkivaltaan puuttumiseen tarvitaan ulkopuolisilta rohkeutta sekä tietämystä aiheesta, koska väkivalta on edelleen yhteiskunnallisesti arka aihe.

Päivittäinen kanssakäyminen, läheiset suhteet ja yhdessä asuminen voivat lisätä mahdollisuutta väkivaltaisten tilanteiden ja tapausten syntymiseen (WHO 2005, 33). Lähisuhdeväkivallassa väkivallan tekijä on uhrille tärkeä ihminen, johon koetaan luottamusta. Yleisesti väkivallan kokemus tulee uhrille yllätyksenä, eikä sitä osaa odottaa. Väkivaltatilanteissa koetaan yleensä aina kriisi, joka vaikuttaa toimintaan. Kriisin keskellä voi olla vaikeaa pyytää apua. Lähisuhdeväkivallan jatkuessa, voi käydä niin, että väkivaltaan tottuu, eikä sitä tunnista enää. Väkivalta muuttuu normaaliksi arjeksi. Väkivallan kokemusten myötä tulee käytyä läpi paljon erilaisia tunteita. Väkivallasta puhuminen on hankalaa, sillä siihen liittyy häpeää, syyllisyyttä, riittämättömyyttä ja pelkoa. (Rikosuhripäivystys 2019.)

Seksuaalinen väkivalta on yleistä. Seksuaalisesta väkivallasta puhuminen on haastavaa, sillä seksuaalisuus on ihmisille hyvin herkkä asia. Raiskaus parisuhteessa tai avioliitossa on rikos. Jokaisella ihmisellä on oikeus oman kehon

koskemattomuuteen. Väkivalta ei monesti lopu itsestään ja voimistuu ajan kuluessa. Väkivalta ei myöskään aina näy ulospäin ja sitä voidaan pitää pitkään salassa. (Rikosuhripäivystys 2019.)

4.2 Lähisuhdeväkivallan muodot

Lähisuhdeväkivallan kohteeksi voi joutua kuka tahansa. Kaikki väkivalta rikkoo ihmisoikeuksia ja on väärin. Useimmiten fyysistä väkivaltaa, joka jättää fyysiset vammat ja jäljet, pidetään ainoastaan lähisuhdeväkivallan muotona. Väkivallaksi lasketaan kaikki sellainen toiminta, jossa tahallaan satutetaan toista tai pahoitetaan toisen mieli. (Ensi- ja turvakotien liitto s.a.)

Seksuaaliväkivalta

Seksuaaliväkivallassa rajoitetaan ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Se voi olla pakottamista seksuaalisiin tekoihin. Seksuaalista väkivaltaa ovat raiskaus sekä raiskausyritykset. (THL 2022e.)

Fyysinen väkivalta

Fyysistä väkivaltaa ovat potkiminen, lyöminen, pään hakkaaminen, tukistaminen, töniminen, kuristaminen, repiminen ja ravistelu. Fyysistä väkivaltaa on myös ampuma-aseen sekä teräaseen käyttö. (THL 2022e.)

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta voi olla haukkumista, halveksumista, toisen henkilön rajoittamista, kontrollointia ja arvostelua. Henkinen väkivalta voi olla myös liiallista mustasukkaisuutta, tavaroiden rikkomista, lemmikin vahingoittamista, uhkailua väkivallalla tai uhkailua itsemurhalla. (THL 2022e.)

Taloudellinen väkivalta

Estetään tai kontrolloidaan oman rahan käyttöä, pakotetaan antamaan rahaa toiselle, estetään toisen osallistuminen taloudellisten päätösten tekoon. Taloudelliseen väkivaltaan liittyy myös kiristys sekä uhkailu taloudellisella väkivallalla. (THL 2022e.)

Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti

Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti voivat kohdistua lapseen, vanhukseen tai vammaiseen henkilöön. Kaltoinkohtelussa ja laiminlyönnissä henkilölle ei anneta hänen tarvitsemaansa hoitoa ja huolenpitoa. Lääkkeillä, päihteillä tai kemikaaleilla vahingoittaminen kuuluu myös kaltoinkohteluun. (THL 2022e.)

Kulttuurinen tai uskontoon liittyvä väkivalta ja kunniaväkivalta

Uskonnolliseen vakaumukseen pakottamista, väkivallan uhkaamista uskonnollisilla asioilla, sekä sukupuolielinten silpomista. (THL 2022e.)

Kuva 1. Lähisuhdeväkivallan muodot (Lindström & Sipilä 2023)

4.3 Lähisuhdeväkivallan ilmeneminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut vuonna 2020 väkivalta- ja sanastoasiantuntijoiden kanssa yhteistyössä laaditun sanaston väkivallan määrittelystä. Väkivaltakäsitteiden sanasto on mahdollista lukea myös englanniksi ja ruotsiksi. (Bildjusckin ym. 2020.) Vaikka puhuisimme samasta asiasta, niin emme välttämättä ymmärrä toisiamme. Väkivaltaan liittyvien käsitteiden ymmärtäminen ja niiden yhteinen määrittelemine on erittäin tärkeää. Sanastot ja käsitteet auttavat ammattilaisia sekä asiantuntijoita keskustelemaan väkivallasta oikeilla sanoilla ja merkityksillä. (Bildjusckin ym. 2020, 3.)

Väkivaltaa voidaan tarkastella ihmissuhdetasolla. Lähisuhdeväkivalta voidaan jakaa kolmeen alakäsitteeseen eli perhe-, seurustelu- ja parisuhdeväkivaltaan.

(Bildjuschkin ym. 2020, 7.) Niistä perhe- ja seurusteluväkivalta ovat keskeisimpiä käsitteitä opinnäytetyössämme, koska tarkastelemme lähisuhdeväkivaltaa nuorten kohtaamana ilmiönä.

Perheväkivaltaa esiintyy tyypillisesti puolisoitten välillä, erityisesti läheisissä ihmissuhteissa. Vanhempien välinen väkivalta perheessä vahingoittaa kaikkia perheenjäseniä, myös perheen lapsia, vaikka lapset eivät olisi osallisina suoranaisesti tapahtumiin. Vanhempien lapsiin kohdistama väkivalta, sisarusten keskinäinen väkivalta sekä lasten vanhempiin kohdistama väkivalta ovat perheväkivallan esiintymismuotoja. (Lepistö 2010, 23; Korkeela-Leppälä 2001; Oranen 2001, 2004; Nyqvist 2001.)

Perheväkivalta on tuhoisa väkivallan muoto. Turvallisen kodin ilmapiiriin sijasta nuoren kotona turvaa antavat ihmiset tekevätkin elämästä turvattoman. Väkivallan näkeminen voi olla traumaattisempaa kuin itse väkivallan uhriksi joutuminen, ja se voi myös altistaa nuoren väkivallalle. Väkivallasta keskustelu voi aiheuttaa nuorella pahaa mieltä, mutta se ei ole kuitenkaan vahingollista. Puolestaan väkivaltaan puuttumatta jättäminen on vahingollinen teko. (Oranen & Keränen 2006, 82—83.)

Nuoren kokema lähisuhdeväkivalta ei tarkoita pelkästään perheen sisällä tapahtuvaa väkivaltaa. Myös nuorten keskuudessa tapahtuu seurusteluväkivaltaa. Nuorten seurusteluväkivallan vähäisyydestä ymmärretään liian vähän, minkä havaitsimme jo opinnäytetyöprojektin alkuvaiheessa. Olemme kuulleet opinnäytetyön prosessin aikana siitäkin, etteivät nuoret vielä seurustelisi. Tämä lisää jo motivaatioita kirjoittaa valitsemastamme aiheesta enemmän.

Ensi- ja turvakotien liiton väkivaltatyön asiantuntija Kovanen (2019) on kirjoittanut artikkelin *Seurustelun ei kuulu satuttaa*. Suomalaisten nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta. Kansainvälisellä tasolla seurusteluväkivaltaa on tutkittu laajasti, mutta Suomessa nuorten seurusteluväkivallasta ei ole juurikaan tehty laajempia tutkimuksia. (Kovanen 2019, 9.) Nuorten seurustelusuhteet voivat olla kaukana turvallisesta, kunnioittavasta tai tasa-arvoisesta suhteesta. Seurusteluväkivalta on otettava puheeksi nuorten keskuudessa, jotta nuoret uskaltavat kertoa omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan matalammalla kynnyksellä.

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn vastauksien perusteella perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista noin 17 % on seurustelusuhteessa. Toisen asteen, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 26 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 34 % kertoo seurustelelevansa. Kouluterveyskyselyssä 2019 nuoret nostavat nimittelyn ja mustasukkaisuuden kokemuksista seurustelusuhteessa. Seurusteluväkivalta on laaja ilmiö nuorten keskuudessa. Seurusteluväkivalta voi olla fyysistä väkivaltaa, kuten tuuppimista, tönimistä sekä avokämменellä lyömistä. Nuorten seurustelusuhteissa väkivalta ilmenee monesti myös henkisenä väkivaltana, pelotteluna, painostamisena sekä uhkailuna. (Kovanen 2019, 8.) Aikuisten parisuhteissa toistuvat samankaltaiset ilmiöt kuin nuorten seurustelusuhteissa. Väkivaltaisesta suhteesta pois lähteminen ei ole helppoa, eikä se katso ikää tai sukupuolta. (Kovanen 2019, 12.)

Kuva 2. Lähisuhdeväkivalta (Lindström & Sipilä 2023)

4.4 Väkivallan puheeksi ottaminen

Väkivallan tunnistaminen voi olla haastavaa. Perheessä väkivalta on voinut juurtua ja väkivallasta on tullut osa arkea. Perheenjäsenten on vaikeaa itsekkin nimetä väkivaltaa, eikä sitä uskalleta ottaa puheeksi. (Karhuvaara ym. 2013,

12.) Karhuvaara ym. (2013, 61) muistuttavat, että "väkivallasta voi oppia puhumaan vain puhumalla." Lähisuhdeväkivalta ilmenee fyysisenä, henkisenä, taloudellisena, seksuaalisena tai hengellisenä vallankäyttönä. Lisäksi vainoaminen sekä kunniaväkivalta ovat väkivallan muotoja. Fyysinen väkivalta on tunnistettavissa paremmin, kun henkisen väkivallan rikosoikeudellisen rangaistavuuden näkökulmasta tunnistettavuus on monimutkaisempaa. (Karhuvaara ym. 2013, 16.)

Väkivaltaa kohdannut tai kokenut voi kokea tilanteessaan yksinäisyyttä, toivotomuutta tai syyllisyyttä (Karhuvaara ym. 2013, 55). Väkivaltaisesta perheestä tai suhteesta lähteminen ei ole yksinkertaista. Väkivallan puheeksi ottaminen ja väkivallan tunnistaminen vaativat ammattitaitoa ja tilannetajua työntekijältä. (Karhuvaara ym. 2013, 52.) Puheeksi ottaminen vaatii rohkeutta, mutta ammattilaisen täytyy muistaa, ettei väkivaltaa kokenutta asiakasta pidä painostaa lähtemään väkivaltaisesta suhteesta (Karhuvaara ym. 2013, 56). Väkivaltakokemusten kuunteleminen saattaa aiheuttaa auttajassa kielteisiä tunteita, kuten vihaa ja ahdistusta. Tuntemuksia ei kuitenkaan tule kieltää itseltään. Koska lähisuhdeväkivaltaan liittyy paljon erilaisia stereotypioita ja käsityksiä, on ammattilaisten tiedostettava asiantuntijuuden ja omien mielipiteidensä raja. Työntekijöiden kouluttautuminen on avainasemassa, kun on kyse väkivallan puheeksi ottamisesta. (Ensi- ja turvakotien liitto s.a.)

Jokaisella työntekijällä ja viranomaisella on velvollisuus reagoida väkivaltaan, sillä väkivaltaan reagoiminen ja siihen puuttuminen on osa ammatillista ja ammattieettistä toimintaa sekä vastuun ottamista. Erityisesti varhaisessa vaiheessa väkivaltaan puuttuminen ehkäisee vakavia vahinkoja ja vammoja. Puuttuminen pelastaa niin yksilöitä kuin perheitä kärsimykseltä. Lisäksi väkivaltaan puuttuminen sekä puheeksi ottaminen säästää yhteiskunnan resursseja. (Ensi- ja turvakotien liitto s.a.)

4.5 Lähisuhdeväkivalta ja traumatisoituminen

Holmberg (2000) on laatinut oppaan aiheesta lapset ja perheväkivalta. Opas on suunnattu vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille sekä muille lasten

kanssa työskenteleville. Väkivalta koskettaa meistä jokaista. Väkivalta voi koskettaa niin väkivaltaa kokeneita, väkivaltaa nähneitä sekä väkivaltaa käyttäneitä henkilöitä. Perheväkivalta aiheuttaa laajasti ongelmia. Väkivalta vaikuttaa psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen ja hyvinvointiin sekä aiheuttaa terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia ja taloudellisia kustannuksia niin yksilö- kuin yhteiskuntatasolla. (Holmberg 2000, 7.) Traumatisoivaksi tapahtumaksi laskeetaan mikä tahansa uhkaava tilanne, joka häiritsee normaalia elämää ja aiheuttaa voimakkaan reaktion yksilössä. Traumatisoivasta tapahtumasta puhutaan, jos lapsi on joutunut perheväkivallan kohteeksi tai joutunut seuraamaan perheväkivaltaa sivusta. (Holmberg 2000, 17.) Lapsen elämään ei kuulu missään muodossa väkivalta.

Perheen sisäisiä traumakokemuksia pidetään ongelmallisina. Lapsi voi joutua näkemään ja todistamaan kotona tapahtuvaa väkivaltaa tai joutua itse sen kohteeksi. Seksuaalinen hyväksikäyttö on erityisen traumatisoivaa lapselle. Luottamus turvalliseen ihmiseen haavoittuu, ja lapsen voi olla tulevaisuudessa haastavaa luottaa muihin ihmisiin. Traumoja voi olla haastavaa hoitaa, sillä traumakokemuksia saatetaan pitää salassa. Kokemuksia pidetään hyvin järkyttävinä, ja niistä saatetaan tuntea häpeää. Kokemukset voivat unohtua muistista, mutta ne saattavat palautua kymmenienkin vuosien päästä erilaisen oireilun myötä. Traumapsykoterapeutin Merja Mannukka-Dahlqvistin mukaan lapsuuden traumat eivät tule koskaan poistumaan mielestä. Ihmisen mieli ei pysty käsittelemään traumaattisia kokemuksia tavallisilla tavoilla, vaan säilöo tapahtumat tiedostamattaan. Kokemukset jäävät muistiin aivoihin ja kehoon ja saattavat tulla esiin yllättävissäkin tilanteissa. Äänet, hajut sekä kuvat saattavat tuoda traumat mieleen. On haastavaa löytää diagnooseja lapsuudessa syntyneisiin traumoihin. Monesti hoidon myötä diagnosoidaan ahdistus tai masennus. Häiriön oikeaa syytä ja aiheuttajaa ei välttämättä saada selville. (Mielenterveysyhdistys HELMI ry 2016.)

5 LAPSUUS JA NUORUUS

Turvakodin asiakkaat voivat olla alaikäisiä. Yleensä lapset ja nuoret saapuvat turvakotiin yhdessä vanhemman kanssa. Lapsi ja nuori voivat nähdä, kuulla, kokea ja kohdata väkivaltaa. Lähisuhdeväkivallan kohtaaminen ja kokeminen koskettaa. Lähisuhdeväkivalta näkyy nuoressa monella eri tavalla.

Kehittämämme pelin kohderyhmä ovat nuoret. Peliä kehittäessä oli tärkeä ymmärtää nuoruutta sekä lapsuuden ja nuoruuden kehitysvaiheita, jotta onnistuimme luomaan nuorille sopivan pelin.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsilla tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsuus on jaettu kolmeen eri vaiheeseen. Vaiheet ovat varhaislapsuus, keskilapsuus ja varhaisnuoruus. Varhaislapsuudella tarkoitetaan kaikkia alle 6-vuotiaita lapsia. Keskilapsuudella tarkoitetaan 7–12-vuotiaita lapsia. Varhaisnuoruus ajoittuu ikävuosiin 13–17. (Pulkkinen 2022, 43.) Nuorilla tarkoitetaan kuitenkin kaikkia alle 29-vuotiaita. (Nuorisolaki 1285/2016, 3. §).

Lapsuudella ja nuoruudella on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Lapsuudessa ja nuoruudessa opitut terveystottumukset, elinolot ja tavat vaikuttavat koko loppuelämän ajan. Myös vanhempien hyvinvointi vaikuttaa merkittävästi nuoren hyvinvointiin. Perheessä tapahtuvien muutosten merkitys on vahva nuorilla. Muutokset lisäävät nuorten mielenterveysongelmia ja syrjäytymisen riskiä. (THL 2019.) Perheen palvelupolku (2022) nettisivuilla mainitaan turvallisen ja hyväksyvän kasvuympäristön tukevan nuoren kasvua ja kehitystä. Nuoruusiän sosiaalisiin suhteisiin ja perheeseensä liittyvät tavoitteet ovat useimpien yhteydessä henkiseen hyvinvointiin. Puolestaan nuoruusvuosien muutokset ja haasteet liittyvät pääasiassa ihmissuhteisiin, kaveripiiriin sekä ammatinvalintaan. (Nurmi ym. 2015, 151, 155.) Nuoruusiän ja -ajan valinnat sekä päätökset luovat pohjan aikuisuuden elämäkululle. (Nurmi ym. 2014, 142.)

Nuoruus on niin haavoittuvuuden, mahdollisuuksien kuin haasteiden aikaa (Nurmi ym. 2015, 169). Nuoruuden aikainen kehitys on enemmänkin jatkuvaa sekä asteittaista aikaa, eikä valtaosa nuorista käy läpi erillistä tai erityistä kriisiä, osoittaa uudempi tutkimustieto. Nuoruudessa tapahtuu samanaikaisesti niin fysiologisia kuin hormonaalisia muutoksia, mitkä heijastuvat nuoruusvuosien aikaiseen ongelmakäyttäytymisen lisääntymiseen. (Nurmi ym. 2015, 142, 145.) On havaittu, että varhaisen puberteetin negatiiviset vaikutukset välittyvät sosiaalisten osatekijöiden kautta. Ongelmakäyttäytymisen lisääntyminen näkyy etenkin varhain kehittyvien tyttöjen käytöksessä, sillä vanhempien ja epäsosiaalisten tovereiden seura kiinnostaa enemmän ja näin myös alkoholin ja

tupakkatuotteiden käyttö lisääntyvät. Huomionarvoista kuitenkin on, että ongelmakäyttäytyminen lisääntyy vaan osalla nuorista. Asiaa ei voida yleistää. (Nurmi ym. 2014, 145.)

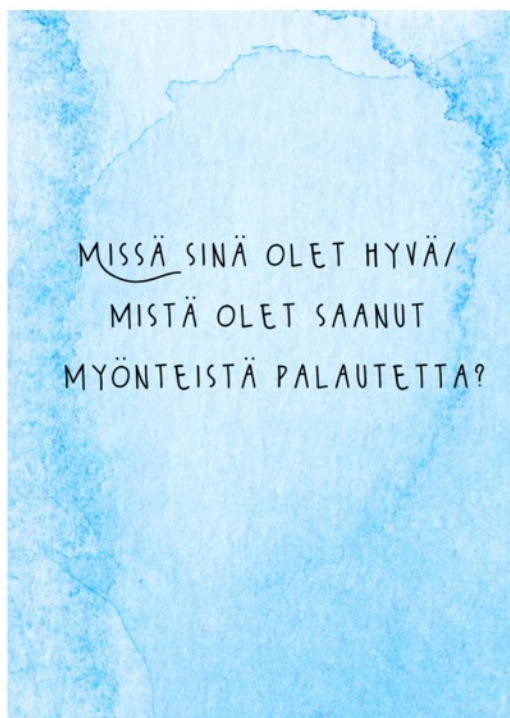
5.1 Nuoren minäkuva

Samalla kun nuoruusajan fysiologiset ja kehon rakenteen muutokset kehittyvät, nuoren minäkuva muuttuu. Sosiaalinen kehitysympäristö muuttuu puberteetin saavuttamisen myötä. Puberteetti heijastuu muihin ihmisiin ja siihen, miten muut ihmiset reagoivat nuoreen. (Nurmi ym. 2014, 146.)

Nuoruusvuosina muiden ihmisten kommentit ja palaute ulkonäköön liittyen, ikätovereiden hyväksyntä sekä menestys koulussa ja harrastusten parissa ovat keskeisiä nuoren minäkuvaa määrittäviä tekijöitä. Määrittävien tekijöiden lisäksi erilaiset nivelvaiheet ja siirtymät koulumaailmassa sekä muut nuorta stressaavat vaiheet elämässä muuttavat nuoren minäkäsitystä useimmiten kielteiseen suuntaan. (Nurmi ym. 2014, 160.)

Nuoruuden tuomat muutokset saavat nuoret herkemmiiksi. Tunteet ovat yhteydessä kiinnostuksen kohteisiin sekä motivaatioon. Nuori käyttäytyy enemmän oman olonsa ja tuntemusten pohjalta. Välillä nuoren itsensä ilmaiseminen voi näyttäytyä rajuna, sekä ristiriitaisena. Taustalta löytyy monesti kuitenkin haaveita ja toiveita, sekä epävarmuutta ja pelkoa. Nuoruudessa kyseenalaistetaan ja tarkastellaan kriittisesti aiemmin opittuja asioita. Nuoruudessa aletaan rakentamaan omaa ajattelumaailmaa. Näin nuoren ongelmanratkaisutaidot ja itsenäinen ajattelu kehittyvät. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 168—169.)

Pelin kuvakortteihin on luotu kuvia, jotka voivat herättää ajatuksia nuoren itsetunnosta ja nuoren minäkuvasta. Nuoren minäkuva on otettu huomioon pelin kysymyksiä laatiessa. Kysymysten avulla herätellään keskustelua nuoren kanssa minuudesta ja itsetunnosta.

Kuva 3. Esimerkkikuvia pelikorteista

5.2 Perheen merkitys

Perheen vuorovaikutussuhteilla on merkitystä lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Jotta lapsi voi kehittyä, hän tarvitsee vanhemmiltaan hoivaa ja turvaa. Mikäli vanhemmat ovat kokeneet traumaattisia kokemuksia lapsuudessaan, se voi vaikuttaa siihen, miten he kasvattavat omia lapsiaan. Siihen vaikuttaa myös se, kuinka vanhemmat ovat käsitelleet omat kokemuksensa. (Kytölä 2021, 80—82.) Perheväkivalta aiheuttaa riskejä lapsen kehitykselle ja kiintymyssuhteen kehittymiselle. Turvallinen koti- ja arkielämä ovat tärkeitä tekijöitä lapsen elämässä, sillä lapsi tarvitsee turvaa sekä hoivaa vanhemmiltansa kehittyäkseen. (Kytölä 2021, 68.)

Lapsuudessa perheen vaikutus on tavallisesti suurin, kun nuoruudessa ikätovereiden sekä ystävien merkitys kasvaa (Krug ym. 2005, 52).

Nuoruusvaihe saa aikaan nuoren ja vanhempien välisissä suhteissa muutoksia. Nuori alkaa itsenäistymään, ja vuorovaikutuksen vastavuoroisuus lisääntyy. (Nurmi ym. 2014, 148.) Vastavuoroisuuden lisääntyessä nuoren kanssa keskustelu voi olla syvällisempää ja omia tunteita osataan sanoittaa enemmän. Mielen Turvasatama -peliä käytettäessä toivomme, että työntekijä ja

nuori asiakas kävisivät keskustelua pelin aikana. Tärkeintä olisi, että nuori itse pääsisi sanoittamaan ajatuksiaan, kokemuksiaan ja, mikä tärkeintä, keskustelemaan turvallisen aikuisen kanssa.

Nuoruudessa käsitykset itsestä muuttuvat sekä rakentuvat. Silloin etsitään elämän merkitystä. Nuori opettelee erkaantumaan vanhemmistaan ja itsenäistymään eri tilanteissa. Nuori muodostaa omaa itsetuntoaan ja identiteettiään. Nuori kokee olevansa ainutlaatuinen, mutta myös samanlainen kuuluessaan johonkin ryhmään. Ryhmä voi koostua ystäväpiiristä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 172.)

Vaikka nuoren autonomia lisääntyy, perheen merkitys on olennainen osa nuoruuden kehitystä. Vanhemmat neuvovat, tukevat sekä ohjaavat nuorta konflikteja unohtamatta. Arjen toimet ja velvollisuudet, kuten kotityöt tai nuoren puukeutuminen aiheuttavat nuorten ja vanhempien välisiä konfliktitilanteita. Kun nuori varttuu, myös konfliktien määrä vähenee. Vaikka nuoren ja vanhempien välisiä konflikteja syntyy, arvioivat nuoret omat vanhemmat läheisimmiksi ihmisiksi heti tärkeiden ystävien jälkeen. Perheenjäsenten avoin vuorovaikutus sekä molemminpuolinen hyväksyntä ovat yhteydessä nuorten myönteiseen itsetunnon ja persoonallisuuden kehitykseen. (Nurmi ym. 2014, 163.) Perheen sisäiset konfliktitilanteet, nuorten epäreilu kohtelu ja hyväksikäyttö ovat yhteydessä nuoren kokemaan masentuneisuuteen, ahdistuneisuuteen sekä ongelmakäyttäytymiseen. (Nurmi ym. 2014, 169.) Erityisesti perheväkivallan näkeminen vaikuttaa kielteisesti nuoren kehitykseen. Lapsuudessa tapahtunut fyysinen hyväksikäyttö ja uhriksi joutuminen on todettu olevan yhteydessä rikollisuuteen myöhemmällä iällä. (Nurmi ym. 2014, 171.)

Kulttuuriset normit, sosiaalinen eristyneisyys, köyhyys ja esimerkiksi alkoholin väärinkäyttö sekä päihteiden käyttö ovat useamman eri väkivallan lajin riskitekijöitä (Krug ym. 2005, 34). Monissa tutkimuksissa on yhdistetty lasten pahoinpitelytapaukset myös päihteiden väärinkäyttöön perheessä (Krug ym. 2005, 89).

Perheen merkitys on nuoren kannalta erityisen tärkeä ja se oli hyvä tiedostaa peliä suunnitellessa. Lähtökohtaisesti nuoret ovat uskollisia ja luottavat vanhempiinsa, vaikka vanhemmat kaltoinkohtelisivatkin lasta. Kotona opitut tavat ja kotona eletty elämä on nuorelle normaalia, eikä nuorella välttämättä ole tie-

toa omista oikeuksistaan. Usein turvakodin asiakkaan tilanteissa lähisuhdeväkivallan tekijä on perheenjäsen ja väkivalta vaikuttaa perhesuhteisiin. Ajatellaan, että pelissä on erityisen tärkeää keskustella perhesuhteista. Nuoren kanssa on hyvä myös käydä läpi hänen omia rajojansa sekä oikeuksia, joita on voitu kotona rikkoa ja rajoittaa. Tämä vaikuttaa merkittävästi myös nuoren itsetuntoon ja minäkuvaan. Koti on nuorelle turvapaikka, jossa nuoren ei tulisi ikinä kohdata väkivaltaa. Nuoren tulisi saada olla kotonaan oma itsensä. Perheen merkitys näkyy myös pelin korteissa. Myös vanhempien keskinäinen suhde vaikuttaa hyvin paljon heidän lapsiinsa. Perheestä keskustelu nuoren kanssa voi avata keskustelun lähisuhdeväkivallan kokemuksista.

Kuva 4. Esimerkkikuvia pelikorteista

5.3 Lähisuhdeväkivallan vaikutukset lapseen ja nuoreen

Lapsilla on tarve hakea kontaktia henkilöihin, jotka hänestä huolehtivat. Lapsi kiinnittyy henkilöön siitä huolimatta, että henkilö on laiminlyö lasta. Tämä voi näkyä lapsen kehittämisessä, toimintamahdollisuuksissa sekä hyvinvoinnissa. (Pulkkinen 2022, 45.)

Orasen ym. (2006, 63) mukaan lapset jäävät usein huomiotta saadakseen apua väkivaltaan liittyen. Monesti ajatellaan, etteivät lapset huomaa ympärillä olevaa väkivaltaa tai lapset unohtavat kokemansa nopeasti. Lapsi kuitenkin tarvitsee apua yhtä lailla kuin aikuinenkin riippumatta siitä, onko hän altistunut itse väkivallalle tai nähnyt väkivaltaa läheltä. Väkivallan vaikutukset ovat yksilöllisiä. Jokaisella lapsella on oma tapansa koettaa selvitä haastavista tilanteista ja kokemuksista. Keinot voivat näyttäytyä vahingollisina ja ne voivat tuottaa myöhemmin haasteita, mikäli keinoista muodostuu pysyviä tapoja ja malleja. Oranen ym. (2006, 63) toteaa nuorilla olevan laajasti enemmän mahdollisia toimintatapoja asioiden käsittelyyn. Erilaisia selviytymiskeinoja voivat olla väkivaltaan liittyvien asioiden poissulkeminen. Nuori saattaa keskittyä muihin asioihin unohtaakseen ympärillä olevan väkivallan. Myös päihteiden käytön kuvataan olevan yksi selviytymiskeinoista. Nuori saattaa haaveilla koston tai jopa suunnitella itse koston. (Oranen & Keränen 2006, 63—67.)

Lapseen tai nuoreen kohdistuva väkivalta on fyysistä, henkistä ja seksuaalista väkivaltaa. Vain yhtä tai kaikkia näistä väkivallan muodoista. Vaikka lähisuhdeväkivalta olisi mukana perheessä, niin väkivalta ei aina kohdistu perheen lapseen tai lapsiin. Lapsi pystyy havaitsemaan väkivallan vaikutukset. Traumamat heijastuvat lapsen minäkäsitykseen sekä itsetuntoon. Lapsi saattaaakin ajatella, että väkivalta on hänen oma syynsä, jolloin käsitykset oikeasta ja väärästä vääristyvät. Voidaan sanoa, että väkivallalla on monet kasvot ja sen aiheuttamat seuraukset ovat vakavia, jopa hengenvaarallisia kohteelle. (Hautamäki 2013, 80, 81, 95.)

Ruotsalaisessa tutkimuksessa on raportoitu, että nuoret eivät uskalla kertoa kokemastaan väkivallasta, eivätkä uskalla hakea ammattiapua. Muun muassa luottamuksen puute ja turvattomuuden tunne on kokemusten jakamatta jättämisen syy. (Tagesson & Gallo, 2022, 333—334.) Nuorten kanssa työskentelevät aikuiset voivat vaikuttaa omalla toiminnallaan ja lähisuhdeväkivalta-aiheeseen liittyvällä tietoisuudellaan, sekä ymmärryksellään turvalliseen vuorovaikutussuhteeseen. Myös väkivallan rajaaminen on ongelmallista, joka vaikuttaa myös sen puheeksi ottamisessa. Väkivallan muodot ovat moninaisia, eivätkä väkivallan seuraukset välttämättä koskaan johda loukkaantumiseen tai vammautumiseen (Krug ym. 2005, 21, 22).

Nuorella kognitiiviset ja emotionaaliset taidot eivät ole vielä kehittyneet kuten aikuisella. Se vaikuttaa siihen, ettei kaikki nuorena tapahtuneet seurustelu- tai seksuaaliväkivallan tapahtumat tule ilmi välttämättä koskaan. Nuori ei käsitä, mitkä asiat seurustelusuhteessa ovat sallittuja tai oikeita. (THL 2022a.) Vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä THL:n (2022 c) verkkosivuilla mainitaan, että nuorten keskuudessa seksuaaliväkivallan sekä -häirinnän kokemukset ovat yleisiä Suomen poliisin tietoon tulleiden tapausten perusteella.

Väkivallan vaikutukset ovat hyvin vakavia nuorten elämässä. Fyysisten vammojen lisäksi seurusteluväkivallan vaikutukset voivat näkyä jopa nuoren kognitiivisella tasolla. Pahimmillaan nuoren oppiminen voi hidastua ja kehitys saattaa viivästyä. Seurusteluväkivalta voi lisätä nuoren masentuneisuutta tai ahdistuneisuutta. Turvallisuuden tunne voi heikentyä tai syömishäiriö kehittyä väkivallan aiheuttamien traumojen myötä. Seurusteluväkivallan aiheuttama häpeän ja syyllisyyden tunne voi olla este avun hakemiselle. Tämän takia monet nuoret jäävät yksin ja nuori voi syyttää itseään kumppanin väkivaltaisesta käytöksestä. (Kovanen 2019, 32.) Puhuminen on ratkaisevan tärkeää väkivallasta toipumisessa. Väkivallasta selviytymiseen tarvitaan voimavaroja, aikaa ja useimmiten ulkopuolisen ihmisen, kuka osaa puuttua tilanteeseen. (Kovanen 2019, 36.)

6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyötä voidaan pitää yhtenä isona projektina, joka etenee prosessi-
maisesti. Opinnäytetyön kirjallinen osuus täydentyy tekemisen ja toiminnan taustalla. (Kostamo ym. 2022, 37—38.) Tietoperustaa kirjoitimme opinnäytetyön alkuvaiheessa. Tietoperusta antoi varmuutta toiminnallisen työn tekemiseen. Kirjallinen osuus täydentyi opinnäytetyön aikana.

Opinnäytetyövaiheessa tulee huolellisesti kartoittaa omat taloudelliset sekä henkiset resurssit ajankäyttöä unohtamatta. Oman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen helpottaa opinnäytetyöprosessia. Toiminnallisen opinnäytetyön työmäärää tulee miettiä tarkoin etukäteen ja valitun aineiston sekä tiedon keräämistä tulee tarkoin harkita. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56.)

Ammattikorkeakoulussa opinnäytetyö on mahdollista toteuttaa toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntyy aina konkreettinen tuotos (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Valmis konkreettinen tuote, tässä tapauksessa opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden tuotos Mielen Turvasatama, jää toimeksiantajan Lahden Ensi- ja turvakodin käyttöön. Opinnäytetyöprosessi ei koostu pelkästään tuotoksesta, vaan opinnäytetyön tekijät perustelevat tekemänsä ratkaisunsa ammatilliseen lähdekirjallisuuteen sekä edellisiin tutkimuksiin ja hankkeisiin nojaten (Kostamo ym. 2022, 25). Työmme perustuu toimeksiantajamme Lahden turvakodin tarpeeseen, sillä kehittämistarve on työelämässä havaittu.

Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla yksialainen tai monialainen sekä yhteistyössä tehty (Vilkkä 2021, 34). Vilkkä (2021) teoksessaan kirjoittaa, että toiminnallisen opinnäytetyön tekijä usein toivoo tuotoksella olevan merkitystä käytännön tasolla. Toiminnallisessa osuudessa olimme yhteistyökumppaneiden kanssa tiiviissä vuorovaikutuksessa ja toimimme ryhmänä, jotta saimme toteutettua toiminnallisen menetelmän. Opinnäytetyön kautta pääsee käyttämään tärkeitä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja. (Vilkkä 2021, 34.)

6.1 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnalliset menetelmät on noussut suosioon ja herättävät kiinnostusta laajasti erityisesti koulutuksen ja työnohjauksen keskuudessa (Katainen, 2004, 170). Olennaista opinnäytetyövaiheessa on tarkistaa lähteiden laatu sekä niiden asianmukaisuus. Käytännönläheisissä toiminnallisissa opinnäytetöissä laatu korvaa lukumäärän. Opinnäytetyössä lähdeluettelon pituus ei ole ratkaisevassa asemassa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 76.)

Keskustelun lisäksi asioita voidaan käsitellä myös erilaisen toiminnan kautta. Asioiden käsittelyssä voi käyttää myös luovuutta. Toiminnallisuus näkyy yhteisenä tekemisenä sekä yhteisten kokemusten tarkasteluna yhdessä. Luovuus tukee sosiaalista ja persoonallista kasvua ja oppimista. Toiminnallisuudella pyritään mahdollistamaan yhteistä toimintaa sekä tekemään siitä helpompaa. Toiminnallisuus on vuorovaikutusta toisten kanssa. Se voi olla erilaista ryhmässä työskentelyä ja projekteja. On tärkeää, että on yhteinen tavoite, jota

kohti toiminnallisessa työskentelyssä edetään. Se aiheuttaa positiivista yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Nivala & Ryyänen 2019.) Teorian ja käytännön voi tuoda yhteen. Teoria on tärkeää käytännön työssä, ja jotta teoria pystyy kehittymään, tarvitaan käytännön työtä sekä keskustelua. (Nivala & Ryyänen 2019.)

Yksi menetelmistä on yhteinen kolmas. Yhteisessä kolmannessa tärkeintä on yhteinen tekeminen nuoren asiakkaan sekä työntekijän välillä. Tekeminen voi olla mitä tahansa. Nuorten kanssa työskentelyssä pelkkä keskustelu saattaa olla hankalaa. Usein tekemisen kautta syntyy helpommin keskustelua. Tekeminen yhdessä auttaa rakentamaan yhteyttä nuoren ja aikuisen välillä. Yhteinen tekeminen ”murtaa jäätä”, sekä auttaa tutustumisessa ja luo luottamusta. Yhteinen kolmas on tärkeässä asemassa yhteyden luomisessa asiakkaan ja hänen työntekijänsä välillä. Yhteys yhteisen tekemisen avulla syntyy silloin kun yhteistä kolmatta käytetään tietoisesti ja sitoudutaan sen periaatteisiin. On tärkeää tuoda teoria ja käytäntö yhteen. Yhteinen kolmas teoria on hyvä esimerkki käytännössä. Yhteistä kolmatta toteuttamalla onnistuu myös tasaver-taisuus kohtaamisissa ja toimijuuksien tukeminen. Yhteinen kolmas ei tarkoita pelkästään tekemistä yhdessä, vaan siihen liittyy sosiaalipedagogista ajattelua, joka ohjaa yhdessä toimimista. (Rönkkö & Nivala 2022.)

6.2 Toiminnallisia menetelmiä nuorille

Seuraavaksi esimerkkejä nuorille suunnatuista menetelmistä. Muun muassa Ensi- ja turvakotien liiton, Pesäpuu ry:n sekä Mieli ry:n sivuilta löytyy nuorille suunnattuja menetelmiä ja menetelmistä lisää tietoa.

Pesäpuu ry:n verkkosivuilla on saatavilla erilaisia tuotteita monelle eri kohde-ryhmälle. Nuorille suunnattuja materiaaleja löytyy Pesäpuu ry:n sivuilta. Verkkosivuilta löytyy muutama menetelmä ja materiaali, joissa käsitellään osittain lähisuhdeväkivaltaa. Esimerkiksi Oma Boxi – nuoren ja omaohjaajan väliseen vuorovaikutukseen -työvälineessä käsitellään väkivaltaa, mutta työväline ei ole suunnattu turvakotiin vaan lastensuojeluun. Älyä tunteet – mielen hyvinvointi, apukäsi nuorten tunnetaitojen vahvistamiseen materiaali on suunnattu 13—18-vuotiaille nuorille haastavien tilanteiden ja tunteiden käsittelemisen avuksi.

Lisäksi Pesäpuu ry:n verkkosivuilla on saatavilla, Kuinka turvallisuutta voidaan lisätä -juliste, jossa käsitellään turvallisuutta. (Pesäpuu ry.)

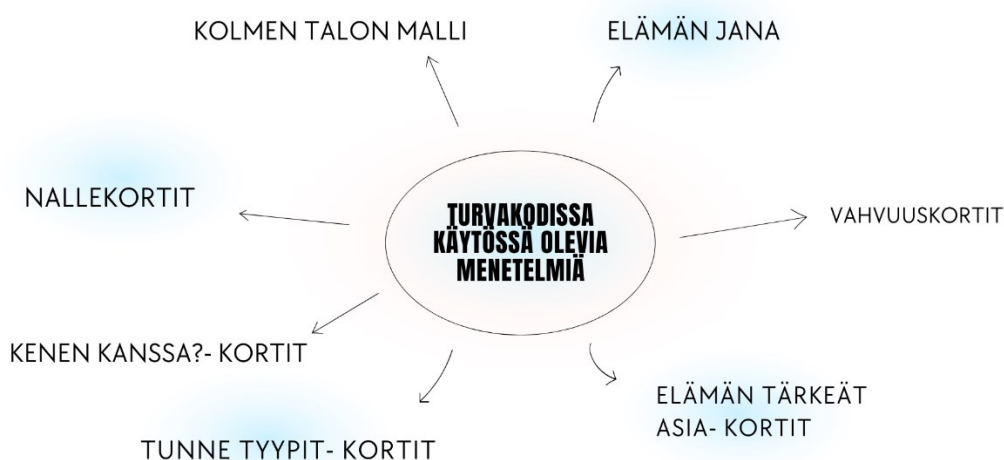
Nettiturvakodin sivuilla löytyy erilaisia testejä, sekä tehtäviä. Testeistä löytyy nuorille suunnattu turvallisuustesti, jossa on kysymyksiä väkivaltaan liittyen, sekä oikeat vastaukset, joiden avulla nuori oppii tunnistamaan väkivaltaa. Sivuilta löytyy myös lapsille ja nuorille suunnattu tarkistuslista, josta selviää merkkejä vanhempien väkivaltaisuudesta. (Nettiturvakoti s.a.)

Mieli ry:n verkkosivuilla on saatavilla erilaisia materiaaleja. Voimavarojen talo on suunnattu keskustelun tueksi nuoren ja aikuisen välille. Voimavarojen talon kysymykset koostuvat suurimmaksi osaksi avoimista kysymyksistä, kuten miten rentoudut? Tai mihin kaipaat tukea tai apua tällä hetkellä? Menetelmässä nuori pääsee pohtimaan sekä tunnistamaan voimavarojaan, joka lisää nuoren itsetuntemusta. Tunteiden vuoristorata -juliste on yläkouluikäisille suunnattu työväline. Työvälineen avulla tunnistetaan, sanoitetaan sekä ilmaistaan erilaisia tunteita. (Mieli s.a.)

Lahden turvakodissa on käytössä erilaisia menetelmiä ja työkaluja. Menetelmät toimivat asiakkaan ja työntekijän välisenä keskusteluapuna esimerkiksi silloin, kun käsitellään asiakkaan kokemaa lähisuhdeväkivaltaa. Olemme etsineet tietoa erilaisista turvakodin käytössä olevista työmenetelmistä turvakodin verkkosivuilta. Lahden turvakodissa on käytössä tunnekortteja, kuten aikuisille tarkoitetut voimavaralausekortit ja lapsille suunnatut nallekortit. Nallekorkeissa nallekarhut kuvaavat eri tunnetiloja. Lisäksi turvakodissa on käytössä lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle aikuiselle tarkoitettu työkirja ja lapsille tarkoitettu tehtäväkirja, minkä aiheena on väkivalta.

Työkokemuksen kautta tiedossamme oli jo turvakodilla käytössä olevia menetelmiä. Halusimme vielä tarkistaa ennakoarvionne paikkaansa pitävyyden ja varmistimme turvakodin tällä hetkellä käytössä olevat menetelmät. Kysyimme henkilökunnalta sähköpostin kautta, millaisia nuorille suunnattuja menetelmiä turvakodilla on käytössä. Yksi turvakodin työntekijöistä kertoi nuorten kanssa käyttämistään menetelmistä. Tässä on muutama esimerkki: *Kolmen talon mallissa* nuori piirtää teemoittain kolme taloa ja aiheista keskustellaan yhdessä

nuoren kanssa. *Elämänjansa* nuori piirtää elämänjanan, johon hän voi kuvata haluamansa tapahtumat. Aikajanasta keskustellaan työntekijän kanssa. *Vahvuuskortteja* käyttäessä nuori valitsee kortit, mitkä kuvaavat asiakkaan vahvuuksia tai työntekijä auttaa asiakasta tunnistamaan vahvuudet. Elämän tärkeät asiat –kortit on tarkoitettu keskustelun tueksi, kun keskustellaan elämässä olevista tärkeistä asioista. Turvakodin työntekijä mainitsi myös Tunne tyytit –kortit, sekä Kenen kanssa –kortit. Menetelmät olivat entuudestaan tiedossamme ja tuttuja työelämän kautta.

Kuva 5. Turvakodissa käytössä olevia menetelmiä (Lindström & Sipilä 2023)

Olemme aikaisemmin jo maininneet, ettei lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ole helppoa. Väkivallasta suoraan kysyminen asiakaskohtaamisissa on kaikista luotettavin tapa tunnistaa väkivaltaa, mutta erilaiset työvälineet, kuten suodatin- ja kartoituslomakkeet on luotu helpottamaan vaikean aiheen puheeksi ottamista. MARAK-riskinarviointilomake on tarkoitettu korkean ja uusiutuvan väkivaltariskin tapausten tunnistamiseksi. (Nipuli 2020, 32.) MARAK- on yksi lähisuhdeväkivaltaa kokeneen henkilön kanssa tehtävä menetelmä. MARAK on moniammatillinen työryhmä, jonka avulla pyritään tunnistamaan väkivallan riskitekijöitä. MARAK työryhmään kuuluu asiakasta auttavat viranomaiset, sekä järjestötahot. Menetelmä pitää sisällään MARAK-riskinarviointilomakkeen. Lomake täytetään yhdessä asiakkaan kanssa. Mikäli väkivallan riskin uhka täyttyy, voidaan riskinarviointilomake viedä MARAK- työryhmän käsiteltäväksi asiakkaan suostumuksella. (THL 2022b.)

Lahden Ensi- ja turvakodissa lapsityön tavoitteena on lapsen itsetunnon sekä turvallisuudentunteen tukeminen ja vahvistaminen. Luottamuksellisuus, vapaaehtoisuus, turvallisuus ja lapsen oikeudet ja osallisuus otetaan huomioon lapsityössä Lahden Ensi- ja turvakodissa. Työskentelyssä mahdollistetaan, lapsen kuulluksi tuleminen ja ammattilaiset auttavat jäsentämään kokemuksiaan lapsen oman tahdin mukaan. Lapsityön prosessi koostuu viidestä eri vaiheesta. Ohjautumisen ja aloitustyöskentelyn jälkeen tulee työskentelyvaihe. Työskentelyvaiheessa tapaamisissa käytetään Turva10-menetelmää, jossa otetaan lapsen koetut huolet ja pelot puheeksi sekä huomioidaan turvallisuus. Työskentelyvaiheessa käytetään myös muita erilaisia yksilöllisesti luovia toiminnallisia menetelmiä. (Lahden Ensi- ja turvakoti ry 2022, 18(71)–19(71).) Turvakodissa lapsiasiakkaiden tapaaminen onnistuu vanhemman suostumuksella yksilönä tai yhdessä lapsen sisarusten kanssa. Turvakodissa lapsen ikätaso otetaan aina huomioon lapsen ajatuksia ja kokemuksia kuunnellen ja lapsen selviytymiskeinoja vahvistaen. (Lahden Ensi- ja turvakoti ry 2022, 12(71).)

Nuorten Turva10 on suunnattu 13–17-vuotiaille nuorille. Turva10 on puheeksi oton väline, joka on tarkoitettu keskustelun aloittamisen tueksi. Turva10 -välineen tavoitteena on tukea nuoren hyvinvointia sekä lisätä turvallisuudentunnetta. (Ensi- ja turvakotienliitto ry 2020.)

Monet nuorille suunnatut materiaalit on kehitetty yhdessä nuorten kanssa. Mielen Turvasatama -pelissä on otettu huomioon nuorten osallisuus ja yhteistyön tekeminen nuorten kanssa. Kehitimme toiminnallisen pelin, jossa yhdistyy lautapeli ja tunnekortit. Vastaavanlaista peliä ei ole Lahden turvakodilla käytössä.

7 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutettiin PDCA-menetelmää hyödyntäen. PDCA on tunnettu malli jatkuvalla prosessin parantamiselle. PDCA opettaa organisaatioita suunnittelemaan toimintaa sekä toteuttamaan suunnitelman ja tarkistamaan toteutuksen suunnitelman mukaisuuden. PDCA koostuu neljästä vaiheesta, joiden tarkoituksena on kehittää. Mallin nimi on lyhenne englanninkielisistä sanoista

plan, do, check ja act. Ensimmäisessä vaiheessa havaitaan ongelma sekä ke-
rätään siitä tietoa ja kehitetään suunnitelma. Toisessa vaiheessa siirrytään to-
teuttamaan suunniteltu ratkaisu. Kolmannessa vaiheessa arvioidaan tuloksia
ja sitä, onko haluttu tulos saavutettu. Viimeisessä eli neljännessä vaiheessa
tehdään tarvittavat muutokset. (Johnson 2002.)

7.1 Suunnitteluvaihe

Idea opinnäytetyöstä sai alkunsa työelämätarpeesta. Lahden turvakodilla on
havaittu kehittämistarve uudelle menetelmälle. Menetelmä tulisi olla avuksi
nuorten kanssa työskentelyyn. Turvakodilla on huomattu nuorten sulkeutuvan
lähisuhdeväkivallan kokemuksistaan. Lahden turvakodin vastaava sosiaali-
työntekijä piti tärkeänä sitä, että nuorten osallisuus näkyisi menetelmässä.
Olemme etsineet teoretietoa lähisuhdeväkivallasta ja nuoruudesta. Tutus-
tuimme ja perehdyimme myös muihin nuorille suunnattuihin menetelmiin.

Olimme yhteydessä Savonlinnan Taidelukion rehtoriin sähköpostitse loppu-
vuodesta 2022. Sähköpostiviestissä kysyimme yhteistyökumppanuutta Taide-
lukiolta. Saimme myönteisen vastauksen Taidelukion rehtorilta. Yhteistyö Sa-
vonlinnan Taidelukion kanssa alkoi. Projektiin ilmoittautui kaksi vapaaehtoista
opiskelijaa, joista toinen oli alaikäinen ja toinen täysi-ikäinen. Alaikäisen opis-
kelijan huoltajat allekirjoittivat kirjallisen luvan opinnäytetyöhön osallistumi-
sesta. Ensin oli tarkoitus valita täysi-ikäisiä opiskelijoita, mikä koitui haasteel-
liseksi. Kevätlukukaudella täysi-ikäiset lukiolaiset eli viimeisen opiskeluvuoden
opiskelijat eivät olleet juurikaan koululla paikalla eivätkä siksi pystyneet osal-
listumaan menetelmän tekoon.

Taidelukiolaisia tavattiin ensimmäistä kertaa kasvotusten Savonlinnan Taide-
lukiolla keväällä 2023. Tapaamisessa mukana olivat yhteistyöhön halukkaiden
opiskelijoiden lisäksi Taidelukion kaksi koulukuraattoria. Opinnäytetyön ai-
heesta ja tavoitteesta kerroimme ensimmäisellä tapaamiskerrallamme. Opis-
kelijoiden kanssa keskustelimme toimeksiantajasta Lahden turvakodista ja tur-
vakodin tarkoituksesta sekä lähisuhdeväkivallasta ja lähisuhdeväkivallan ilme-
nemisestä. Opinnäytetyöhön osallistuneet taidelukiolaiset olivat tietoisia siitä,
millaiseen ympäristöön menetelmä luodaan.

Nuorten kanssa tehty yhteistyö tapahtui toiminnallisesti ja monipuolisesti. Yhteydenpito toteutui WhatsAppissa, etäyhteyksin Microsoft Teams -sovelluksessa sekä kasvotusten Savonlinnan taidelukiolla. Digitaalinen yhteydenpito toimi parhaiten työelämäkumppaneiden kanssa pitkien välimatkojen takia. Suurimmaksi osaksi yhteydenpito taidelukiolaisten kanssa tapahtui etänä pitkien välimatkojen takia. Myös projektin toteutusvaihe sattui suurimmaksi osaksi taidelukiolaisten kesäloma-aikaan. Tapasimme taidelukiolaisia kasvotusten Taidelukiolla kolme kertaa projektin aikana.

Päätimme luoda pelin. Idean pohjalta aloimme suunnittelemaan peliin kortteja, pelialustaa ja pelinappuloita. Turvakodin henkilökunta piti ideaa pelistä hyvänä sekä toimivana kohderyhmälle. Taidelukiolaiset pääsivät projektissa toteuttamaan opinnoissa opittuja taitoja. Valitsimme menetelmäksi lautapelin. Pelin avulla nuori pystyy kertomaan vaikeistakin lähisuhdeväkivaltaa koskevista asioista turvakodin työntekijälle tai työntekijän lisäksi muille pelaajille eli turvakodin asiakkaille. Pelissä ei keskitytä pelkästään lähisuhdeväkivaltaan, koska emme halua pelin olevan liian raskas lähisuhdeväkivaltaa kohdanneelle nuorelle. Pelissä voi edetä nuoren voimavarojen mukaisesti.

Lähtökohtanamme oli, että nuorten olisi helppo tarttua menetelmään, sekä keskustelemaan kohdatusta lähisuhdeväkivallasta pelin avulla. Pidimme tärkeänä sitä, että menetelmä on nuorelle mielekäs ja mielenkiintoinen. Lahden turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä kuvaa nuorten olevan haastava ikäryhmä pelkkään keskusteluun. Vastaavan sosiaalityöntekijän mukaan peli helpottaa toiminnallisuuden kautta keskusteluun lähtemistä.

7.2 Toteutus: Mielen Turvasatama -peli

Peli sisältää pelialustan, johon kuuluvat pelinappulat sekä kortit. Mainostoimistossa painettiin korttipakkoja sekä pelialustoja yhteensä kymmenen kappaletta. Kortteja voi käyttää myös sellaisenaan keskustelun tueksi, eikä pelialusta ole välttämätöntä käyttää. Pelinappulat on valmistettu käsin Fimo-massasta. Pelinappuloita on yhteensä viisi. Pelialusta on luotu Canva-sovelluksessa.

Kuva 6. Mielen Turvasataman pelinappulat

Suunnittelimme taidelukiolaisten kanssa yhdessä korttien sisällön, kuvat, kysymykset ja ulkoasun. Korttien aiheet ovat tarkkaan harkittuja. Korttien sisällössä tärkeänä pidettiin sitä, että kortit olisivat puhuttelevia ja saisivat aikaan keskustelua lähisuhdeväkivallasta. Suunnittelimme yhdessä korttien visuaalisen ilmeen sekä tekstien ulkoasun. Taidelukiolaiset ovat kuvittaneet kortit. Piirretyt kuvat on siirretty digitaaliseen muotoon. Digitaalisessa muodossa kortteja on vielä muokattu.

Savonlinnan taidelukio tekee yhteistyötä paikallisen mainostoimiston kanssa erilaisissa projektitoissa. Taidelukion rehtori tarjosi kyseisen mainostoimiston palveluja käytettäväksemme. Hyödynsimme palvelua projektissa. Saimme mainostoimistolta ohjeistuksen korttien toimitustavasta sekä siitä, minkä kokoiset korttien tulisi olla. Valmiit kortit sekä pelilauta lähetettiin mainostoimistoon painettavaksi.

Korttipakassa kortteja on yhteensä 56. Kortit on jaettu neljään eri teemaan, jotka ovat: **Kuvakortit**, joissa nimen mukaisesti on kuvilla varustettuja erilaisia kuvituksia sosiaalisista kanssakäymisistä erilaisiin tunnetiloihin. Kuvakorttien aiheita suunnittelimme kahdestaan, sekä yhdessä taidelukiolaisten kanssa.

Esimerkki kuvakortissa kuvataan yksinäistä henkilöä. Henkilö pitää korvista kiinni ja on pelokkaan oloinen. Kuva voi herättää katsojassa monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Pelaajan tulee muistaa, että kaikki tunteet ovat sallittuja.

Kuva 7. Esimerkki kuvakortista

Toiminnallisen osuuden kortit. Pelaajat voivat suorittaa erilaisia tehtäviä ja harjoituksia muiden pelaajien kanssa. Toiminnallisen tehtävän ohella pelaaja voi miettiä tekijöitä, jotka tuovat tasapainoa omaan elämään.

Kuva 8. Esimerkki toiminnallisen osuuden kortista

Opi toisesta enemmän -kortit, joista löytyy niin tavallisia, kuin myös monille uusia ja virkistäviäkin kysymyksiä. Korteissa on nostettu esille turvallisuusaiheisia kysymyksiä, joita on tärkeä tarkastella.

Kuva 9. Esimerkki opi toisesta enemmän kortista

Tiesitkö että -kortit, joilla voi viihdyttää itseään sekä muita pelaajia. Taidelukiolaiset ovat luoneet Tiesitkö että -kortit. Taidelukiolaiset halusivat tuoda peiliin "piristystä".

Kuva 10. Esimerkki Tiesitkö, että -kortista

Peliin sisältyy erilaisia kortteja, kysymyksiä ja väittämiä. Aiheet ja kuvat eivät suoraan liity väkivaltaan. Esimerkiksi Tiesitkö että -kortit luovat tasapainoa vaikeidenkin asioiden äärellä. Prosessin aikana taidelukiolaisten oma-aloitteisuus ja itsenäinen työskentely yllätti meidät positiivisesti. Opiskelijat olivat menetelmän suunnitelma- ja toteutusvaiheessa aktiivisesti mukana.

Kuva 11. Mielen Turvasatama -pelialusta

Savonlinnan taidelukio vastasi projektin aikana syntyneistä kustannuksista. Saimme hyödyntää Taidelukion materiaaleja. Savonlinnan taidelukio tarjosi paikallisen mainostoimiston palveluja käytettäväksi. Käytimme mainostoimiston palveluja projektimme loppuvaiheessa, kun menetelmään kuuluvat kortit tulivat valmiiksi meidän osaltamme. Peli lähetettiin savonlinnalaiseen mainostoi-
mistoon painettavaksi elokuussa 2023.

7.3 Arviointivaihe

Mielen Turvasatama pelin materiaalit lähetettiin Lahden Ensi- ja turvakodille arvioitavaksi sähköpostitse. Pyysimme turvakodin henkilökunnalta palautetta menetelmästä sähköpostin välityksellä sekä esitimme henkilökunnalle kysymyksiä. Kysyimme henkilökunnalta nuorille suunnatuista menetelmistä, joita

heillä on käytössä, sekä siitä, minkälaisesta menetelmästä henkilökunta ajatteli heidän asiakkaidensa hyötyvän. Halusimme kuulla henkilökunnan kehittämisehdotuksia pelistä.

Turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä oli tulostanut lähettämämme materiaalit, sekä kysymykset turvakodin henkilökunnan nähtäväksi. Turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä pyysi työntekijöitä lähettämään palautetta menetelmästä sähköpostin välityksellä meille. Materiaalit menivät nähtäväksi ja arvioitavaksi kahdeksalle Lahden turvakodissa työskentelevälle perhe- ja kriisityöntekijälle. Vastauksia saimme viideltä henkilöltä. Turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä kuvaa pelin olevan käyttökelpoinen ja hyödyllinen turvakotityössä. Vastaava sosiaalityöntekijä ajattelee pelin helpottavan työntekijöitä vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa, etenkin työvuosien alkuvaiheessa. Turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä kuvaa pelin kysymysten olevan hyviä ja monipuolisia.

Useampi turvakodin työntekijä kuvaa, että selkeästi nuorille suunnattuja menetelmiä on vähän turvakodin käytössä. Turvakodin työntekijät kuvasivat, mitä menetelmiä he ovat käyttäneet turvakodissa nuorten kanssa työskentelyssä. Työntekijä kuvaa nuorten olevan erilaisia yksilöitä, joille sopii erilaiset menetelmät. Työntekijä ajattelee lautapelin olevan hyödyllinen erityisesti työskentelyn alussa ja kokee pelin sopivan omaohjaajan työskentelyyn, sekä työntekijän ja nuoren tutustumiseen. Työntekijä näkee pelin olevan monikäyttöinen turvakotiympäristössä. Yksi turvakodin työntekijöistä painottaa sitä, että työntekijän tulee peliä pelatessaan huomioida nuoren tilanne ja ikä suhteessa peliin ja sen mahdollisesti aiheuttamiin tunnereaktioihin. Pelin kuvataan olevan hyvä keskusteluyhteyden avaamiseen ja turvallisuuden tunteen luomiseen. Ennen kaikkea pelin palaute oli hyvää. Turvakodin henkilökunta oli erityisen tyytyväinen pelin korteissa olevaan kuvitukseen.

Turvakodin henkilökunta esitti kehitysehdotuksen pelin pituudesta. Peliä voisi hyvin laajentaa kortteja lisäämällä ja pelialustaa laajentamalla. Pelin pituuteen vaikuttivat pelin tekijöiden pieni määrä sekä yhteistyökumppaneiden ja opinnäytetyön tekijöiden resurssit. Turvakodin vastaava sosiaalityöntekijä toi esille myös ehdotuksen, että olisiko kortit voineet sisältää faktatietoa väkivallasta sillä väkivalta on ihmisille vielä hyvin tuntematon aihe.

Turvakodin työntekijät ajattelevat pelin olevan monikäyttöinen, sillä kortteja voi käyttää ilman pelialustaakin, tai yhdistämällä muuhun työskentelyyn turvakodissa. Erittäin hyvänä kehitysehdotuksena peliin liittyen nousi monimuotoisuuden, erilaisten perheiden, parisuhteiden ja sukupuolten näkyminen pelissä.

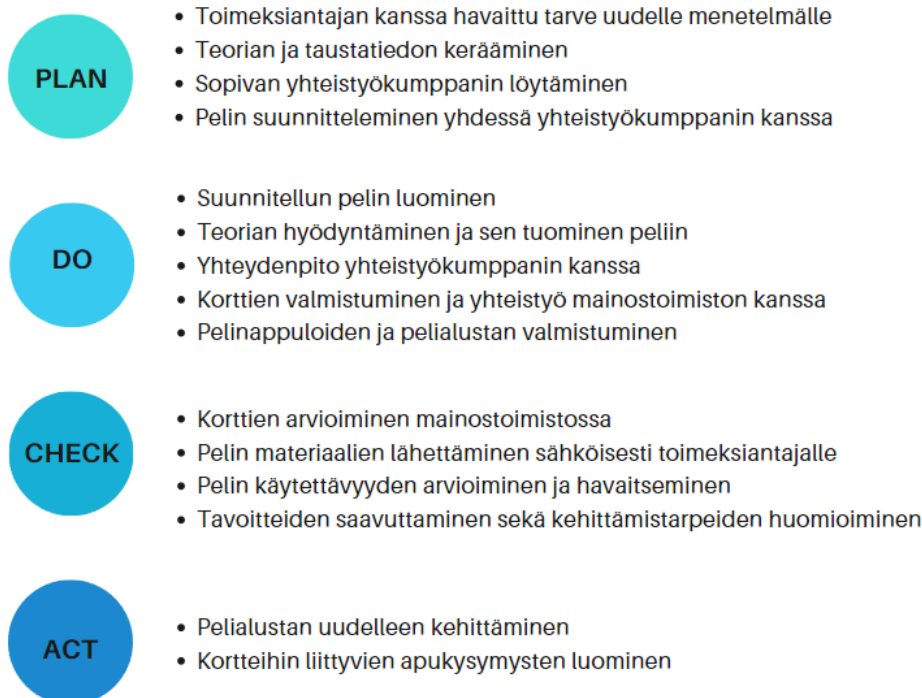
Pelin kehittämisideoita olisi pitänyt pyytää toimeksiantajalta Lahden turvakodilta ja turvakodin henkilökunnalta projektin alkuvaiheessa laadukkaamman lopputuloksen saamiseksi. Erilaiset organisaatiomuutokset vaikuttivat opinnäytetyö projektiin ja yhteydenpitoon. Turvakodin henkilökunnalta kysyimme kehittämisideoita ja arviointia pelistä projektin loppuvaiheessa. Kehittämisideat otettiin vastaan pelin mahdollista jatkokehittämistä varten, jatkuvan kehityksen periaatteen mukaisesti.

7.4 Viimeistelyvaihe

Lähetimme pelin Lahden turvakodille arvioitavaksi. Tulimme siihen tulokseen, ettei pelialusta ollut yhteneväinen pelikorttien kanssa, ja halusimme vielä muokata pelialustaa käyttökelpoisemmaksi. Alkuperäinen pelialusta oli tehty käsin kolmiulotteiseksi. Parannusehdotusten ja omien havaintojen myötä päätimme luoda uuden pelialustan sähköisesti jo käsintehtyyn pelialustan pohjalta. Lähetimme pelialustan mainostoimistoon painatukseen, jotta pelialustoja saatiin jokaiseen korttipakkaan.

Laadimme pelin kuvakorteille apukysymyksiä turvakodin henkilökunnan avuksi. Apukysymykset käsittelevät lähisuhdeväkivaltaa. Apukysymysten on tarkoitus toimia apuna lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisessa kuvakortteja käyttäessä (liite 4).

PDCA -KEHITTÄMISMENETELMÄ

Kuva 12. PDCA-menetelmän käyttäminen (Lindström & Sipilä 2023)

8 POHDINTA

Varauduimme opinnäytetyön projektivaiheessa tuleviin muutoksiin ja toimimme alusta alkaen hyvin joustavasti ottaen huomioon työelämäkumppanien aikataululliset muutokset. Opinnäytetyömme toteutus venyi kuitenkin odotettua pidemmäksi meistä riippumattomista syistä.

Opinnäytetyö on ollut mieleenpainuva projekti, ja se kesti odotettua kauemmin. Myös tähän projektiin on kuulunut ylä- ja alamäkiä. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kannattaa varata aikaa, sillä on tärkeää varautua aikataulullisiin haasteisiin sekä muutoksiin. Pidimme tärkeänä sitä, että pyysimme Taidelukion opiskelijoita tekemään yhteistyötä kanssamme. Myös se miten yhteistyötä tuodaan esille työelämäkumppaneille, on avainasemassa. On otettava huomioon se, että opiskelijat tekevät jo koulussa erilaisia projekteja ja yhteistyöhön mukaan liittyminen vaatii vapaaehtoisuutta, intoa ja oma-aloitteisuutta. Ilman taidelukiolaisia emme olisi saaneet luotua ainutlaatuista menetelmää. Menetelmän nimeksi tuli Mielen Turvasatama. Nimi syntyi viimeisenä, ja päätös siitä oli yksimielinen.

Opimme paljon uutta tietoa lähisuhdeväkivallasta, nuoruudesta ja toiminnallisista menetelmistä. Olemme tyytyväisiä valitsemaamme opinnäytetyön aiheeseen, sillä voimme hyödyntää tekemäämme peliä jatkossa sosionomi (AMK) -työkentällä. Koimme molemmat tärkeäksi luoda jotain uutta ja merkityksellistä.

Kahden työelämäkumppanin kanssa tehtävä yhteistyö oli samanaikaisesti hyödyllistä, mutta myös haasteellista. Kerroimme aikaisemmin opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet -kappaleessa, miksi halusimme toisen työelämäkumppanin Lahden Ensi- ja turvakodin lisäksi. Kun opinnäytetyössä on kaksi työelämäkumppania, tulee luonnollisesti myös lisää työtä. Tämän asian tiedostimme opinnäytetyön alkuvaiheessa. Opinnäytetyön tekeminen oli meille molemmille myös uusi kokemus. Yhteydenpito työelämäkumppaneihin on tärkeää, mutta se ei ollut helppoa erilaisten muutosten, kuten yhteyshenkilöiden vaihtuvuuden, takia.

Välimatkat olivat yksi opinnäytetyön haasteistamme. Opintojen loppuvaiheessa emme olleet konkreettisesti paikalla opiskelukaupungissa. Savonlinnan Taidelukion opiskelijoiden kanssa tehty yhteistyö on tapahtunut sen takia pääosin etänä. Lahden turvakodin esihenkilön ja turvakodin henkilökunnan kanssa olimme yhteydessä sähköpostitse, puhelimitse.

Päätimme projektin työelämäkumppaneiden antamiin palautteisiin. Palautteen kerääminen tapahtui suullisesti etänä. Taidelukiolaiset kertoivat, että menetelmän tekeminen ja toteuttaminen oli heille ensimmäinen isompi projekti, jonka he kuvaavat olleen mielenkiintoinen kokemus. Opiskelijat pääsivät kokeilemaan heille uusia asioita projektin aikana, joka on ollut heidän mielestään mukavaa vaihtelua koulutyön ohelle. Opiskelijat tiedostivat työn tarkoituksen. Keskustelimme opinnäytetyön tietoperustasta taidelukiolaisten kanssa, vaikka heillä olikin jo pohjatietoa aiheesta. Saimme palautetta siitä, että olimme avanneet projektin alussa aiheitamme tarpeeksi. Taidelukion opiskelijat oppivat projektin aikana myös opinnäytetyöstä ja opinnäytetyön merkityksestä. Opiskelijat kertoivat huomanneensa, että me korkeakouluopiskelijat haluavat auttaa muita ihmisiä, mikä oli meidän tarkoituksemme ja henkilökohtainen tavoitteemme, kun aloitimme opinnäytetyön. Palaute oli meille tärkeä ja se tuntui

meistä hyvältä. Menetelmää suunnitellessa yhtenä vaihtoehtona oli puhelimella pelattava mobiilipeli. Nykyään kun moni asia on saatavilla puhelimella ja internetissä. Mobiilipeli ei ollut tavoitteisiimme sopiva vaihtoehto, vaikka olisi ollut muuten kohderyhmälle ideaalinen. Konkreettisen pelin kautta on helppompaa olla läsnä ja tulla kohdatuksi. Taidelukion opiskelijat olivat tyytyväisiä projektin lopputulokseen sekä siihen, että projektiin osallistuneita oli kaksi. Opiskelijat kokivat ajatuksen tasolla haasteelliseksi sen, mikäli projektiin olisi osallistunut useampi tekijä. Vaikka projektista olisikin tullut isomman osallistujamäärän myötä erilainen ja pelistä olisi tullut myös pidempi ja laajempi. Opiskelijat kokivat, ettei projekti ollut heille kuormittava tekijä. Opiskelijat halusivat ottaa vastuuta pelin tekemisestä, jota projekti heille hyvin tarjosi. Kaiken kaikkiaan opiskelijat olivat tyytyväisiä lopputulokseensa.

Aikatauluttaminen on hyvin tärkeää ja hyvin suunniteltu on myös puoliksi tehty. Nämä asiat korostuivat opinnäytetyön aikana. Myös erilaisiin organisatiomuutoksiin on hyvä varautua, vaikka muutokset tapahtuvat yleensä äkkiä. Joustavuudesta ja periksiantamattomuudesta on ollut hyötyä opinnäytetyöprojektissa.

Opinnäytetyön aihe oli koskettava ja meille oli tärkeää päästä luomaan jotain konkreettista nuorten avuksi. Onnistuimme luomaan uuden ja erilaisen pelin Lahden turvakodin käyttöön. Lahden turvakoti mahdollisti vapauden meille opinnäytetyön tekijöille pelin luomiseen. Turvakodin asiakkaille suunnatut menetelmät ovat toivottuja ja tärkeitä keskustelun avaamiseksi ja sen tueksi. Mielen Turvasatama otettiin lämpimästi vastaan Lahden turvakodilla.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöhön osallistuminen oli osallistujille vapaaehtoista. Menetelmän osallistujilta pyydettiin kirjallinen allekirjoitus suostumukseen. Osallistuja antaa suostumuksen toiminnallisen menetelmän käyttöön ottamiseksi yhteistyökumppanien tarpeeseen. Turvakodin henkilökunnan kommentit ja palaute perustuivat vapaaehtoisuuteen turvakodin resurssit huomioon ottaen.

Aineiston eettisyydessä on tärkeää huomioida koko työ. Siihen liittyvät aineiston kerääminen, käsittely, säilyttäminen ja hävittäminen. Myös tutkimukseen

osallistuvien henkilöiden itsemääräämisoikeutta sekä ihmisarvoa tulee kunnioittaa. Osallistumisen tulee aina olla vapaaehtoista, minkä takia osallistuvilta pyydetään suostumus. Osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistuminen. (Vilkka 2021, 115–116.)

Opinnäytetyön tekijän tulee tunnistaa käyttämiensä aineiden luotettavuus. Tekijä arvioi opinnäytetyön aineistojen valintoja, valintojen johdonmukaisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta. Valintojen perusteleminen on tärkeää. (Vilkka 2021, 185.) Hyödynsimme Ensi- ja turvakoti ry:n verkkosivuja tietoperustassa. Otimme selvää nuorille suunnatuista menetelmistä ja Lahden turvakodilla käytetyistä menetelmistä, jotta tiedostamme nuorille suunnattujen pelien käyttömahdollisuudet ja niiden merkityksen sosiaaliella.

Opinnäytetyö toteutettiin parityönä. Luotettavuus lisääntyy käytännössä, kun tekijöitä on useampi. (Vilkka 2021, 187.)

Opinnäytetyössä tekijänoikeuksien noudattaminen kuuluu hyviin tieteellisiin käytäntöihin. Tekijänoikeuksien tarkoituksena suojellaan teoksen persoonallisuutta. (Vilkka 2021, 201.) Vapaaehtoisten projektiin osallistuneiden taidelukiolaisten kanssa sovittiin tekijänoikeuksista suullisesti. Tekijänoikeuksista tehtiin kirjallinen sopimus.

Haluamme kohdata hienotunteisesti nuoria, jotka ovat kohdanneet lähisuhdeväkivaltaa. Hienotunteisuus ja asiakkaan arvostaminen näkyy pelissä, sillä emme ota suoraa kantaa lähisuhdeväkivaltaan vaan haluamme kunnioittaa nuorta asiakasta turvakodilla. Pelin tarkoituksena on johdattaa asiakas kertomaan omista kokemuksistaan painostamatta heitä. Taidelukion opiskelijoiden toive oli, että peli olisi positiivinen, eikä peli käsitelisi liikaa lähisuhdeväkivaltaa. Taidelukiolaiset halusivat luoda pelin, minkä avulla annetaan mahdollisuus tutustua sekä luoda luottamusta asiakkaan ja työntekijän välille. Tutustumisen jälkeen lähisuhdeväkivallan puheeksi ottaminen madaltuu. Tietoperustassa kirjoitimme siitä, että nuoren itsensä ilmaiseminen voi olla ristiriitaista, vaikka sen taustalla voikin olla haaveita, toiveita, kun epävarmuutta ja pelkoa. Jälkikäteen pohdimme sitä, että olisimme voineet käsitellä lähisuhdeväkivaltaa pelissä rohkeammin. Tiedostamme sen, että luottamus muihin ihmisiin voi olla

haavoittunutta ja sen takia hienotunteisuus korostuu lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamisessa pelissä.

Peliin liittyviä kehittämisideoita olisi pitänyt projektin alkuvaiheessa turvakodin henkilökunnalta. Kehittämisideoiden pohjalta olisimme tehneet vielä peliin konkreettisia muutoksia. Yhteistyö turvakotiin koitui haasteelliseksi projektin aikana turvakodin henkilöstömuutoksien vuoksi. Myös kesäloma-aika vaikutti projektin etenemiseen ei-toivotulla tavalla.

8.2 Pelin jatkokehittäminen

Jatkokehittämisenä ehdotamme pelin pitkäaikaisempaa käyttöä turvakotiympäristössä. Pelin käyttäjiltä haluamme kuulla palautetta sen toimivuudesta ja mahdollisista parannusehdotuksista. Peliä voi laajentaa lisäämällä korttien määrää sen mukaan, mikä koetaan tarpeelliseksi. Käyttäjien kehittämisehdotuksia kuuntelemalla tekisimme muutoksia peliin. Olisi tärkeää saada kuulla ajatuksia ja ideoita turvakodin asiakkailta pelin parantamiseksi. Lähisuhdeväkivaltaa kohdanneita nuoria olisi tärkeää ottaa pelin jatkokehittämisprojektiin mukaan.

Mielen Turvasatama -peliin voisi sisällyttää lähisuhdeväkivallasta sekä turvakodista faktatietoa, esimerkiksi tiesitkö, että -kortteihin voisi lisätä "Väkivallalla on monta muotoa..." tai "Turvakoti palvelut ovat maksuttomia" aiheisia kortteja. Lyhyet ja ytimekkäät faktakortit auttaisivat turvakodin nuoria asiakkaita saamaan tietoa lähisuhdeväkivallasta sekä tutustumaan turvakotiin paremmin toiminnallisen pelin kautta. Olisi mielenkiintoista saada tietää pelin käyttäjien ajatuksia ja parannusehdotuksia myöhemmin haastattelumuodossa. Jatkokehittämis ehdotuksena pelin kohderyhmä eli nuoret saisivat itse osallistua pelin visuaalisen ilmeen muokkaamiseen ja pelilaudan parantamiseen, mikäli jatkokehittämistarpeita syntyisi. Nuorten osallisuus otettaisiin huomioon.

LÄHTEET

Aalto-Setälä, T. & Marttunen, M. 2007. Nuoren psyykkinen oireilu – häiriö vai normaalia kehitystä? *Aikakauskirja Duodecim* 2. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo96233> [viitattu 5.1.2023].

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietamäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. 2019. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/20. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf [viitattu 8.3.2023].

Bister, T. 2019. Tietojenkäsittelyn opinnäytetyö: viittoja ja karttoja tutkimisen ja kehittämisen tielle. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 4.10.2023].

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. (2008). Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: Wsoy.

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2020. Turva10. Nuoren turvallisuus puheeksi. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/wp-content/uploads/2020/06/Turva10_nuoret_2020.pdf [viitattu 5.4.2023].

Ensi- ja turvakotien liitto s.a. Nettiturvakoti. Testit ja tehtävät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/testit-ja-tehtavat/> [viitattu 5.9.2023].

Ensi- ja turvakotien liitto s.a. Ota väkivalta puheeksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/ota-vakivalta-puheeksi/#teini-ikaisen-osallisuus> [viitattu 14.3.2023].

Ensi- ja turvakotien liitto s.a. Tunnista väkivalta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/#turvakodit1246-a579> [viitattu 29.12.2022].

Ensi- ja turvakotien liitto 2018. Päivä turvakodissa uuden työntekijän silmin. Julkaistu 29.6.2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/lapinensijaturvakoti/blogi/paiva-turvakodissa-uuden-tyontekijan-silmin/> [viitattu 6.1.2023].

Hautamäki, J. 2013. Mikä minuun meni? Tositarinoita suomalaisesta perheväkivallasta. Helsinki: Gummerus.

Holmberg, T. 2000. Lapset ja perheväkivalta. Opas vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille ja muille lasten kanssa työskenteleville. Hämeenlinna: Karisto.

- Johnson, C. 2002. The benefits of PDCA. ProQuest. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.proquest.com/open-view/6fb24b731a9c0c8bafd90096fd751e76/1?pq-origsite=gscho-lar&cbl=34671> [viitattu 7.10.2023].
- Karhuvaara, M., Kaitue, S., & Ruuhilahti, S. 2013. Lähisuhdeväkivallan kartoittaminen ja siihen puuttuminen lastenvalvojan työssä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere 2013. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110522/THL_OPA2013_030_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 26.3.2023].
- Katainen, U. 2004. Toiminnalliset menetelmät, tarinat ja oppiminen. Aikuiskasvatus, 24(2), 170–173. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93557/52235>
- Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen oppinäytetyöhön. Helsinki: Art House Oy.
- Kovanen, T. 2019. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Seurustelun ei kuulu satuttaa. Suomalaisten nuorten kokemuksia seurusteluväkivallasta. Julkaistu 9.12.2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/seurusteluvv_2019_verkkojulkaisu_final [viitattu 20.3.2023].
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. 2005. Väki- valta ja terveys maailmassa–WHO: n raportti. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kytölä, K. 2021. Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn. Lähisuhdeväkivalta ja siitä selviytyminen. Basam Books Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://www.nextory.fi/kirja/pahoinpitelyst%C3%A4-hyvinpitelyyn-l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivalta-ja-siit%C3%A4-selviytyminen-10962632/#!> [viitattu 25.3.2023].
- Lahden ensi- ja turvakoti ry. 2018. Laatukäsikirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/lahdenensijaturvakoti/wp-content/uploads/sites/23/2018/06/Laatuk%C3%A4sikirja-6-2018-ei-sis.-ty%C3%B6muotojen-kuvia.pdf?x85895> [viitattu 25.1.2023].
- Lahden ensi- ja turvakoti ry. 2022. Laatukäsikirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/lahdenensijaturvakoti/wp-content/uploads/sites/23/2022/10/LAATUKASIKIRJA_10-2022_compressed-1.pdf [viitattu 5.4.2023].
- Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Lepistö, S. 2010. Nuorten kokema perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 999. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66653/978-951-44-8223-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 19.3.2023].

Mielenterveysyhdistys HELMI ry, 2016. Lapsuuden traumailla on kauaskantoiset seuraamukset. Lehtiartikkelit. Päivitetty 9.12.2016. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mielenterveyshelmi.fi/helmi-lehti/2016-4/lapsuuden-traumoilla-kauaskantoiset-seuraamukset/> [viitattu 22.3.2023].

Mieli s.a. Materiaalit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/> [viitattu 5.9.2023].

Nipuli, S. 2020. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit – Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:55. WWW-dokumentti. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162012/STM_2019_55_Rap.pdf [4.4.2023].

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.nextory.fi/kirja/sosiaalipedagogiikka-kohti-inhimillisemp%C3%A4%C3%A4-yhteiskuntaa-10195995/> [viitattu 24.2.2023].

Nollalinja. 2023. Turvakotien yhteystiedot. WWW-dokumentti. Päivitetty 08.03.2023. Saatavissa: <https://nollalinja.fi/turvakoti/turvakotien-yhteystiedot/> [viitattu 14.3.2023].

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: PS-kustannus.

Oranen, M. & Keränen, E. 2006. Lasten auttaminen. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto, Perhe- ja lähisuhdeväkivalta – Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

Peltonen, J. & Kaipainen, S. 2021. Turvakotipalvelut 2020. Julkaistu 1.6.2021. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142646/Tilastoraportti%202020%2028.5.2021_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 26.1.2023].

Perheen palvelupolku. 2022. Nuoruus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://perheenpalvelupolku.fi/ikakaudet/nuoruus/elama-muuttuu/> [viitattu 2.1.2023].

Pesäpuu ry s.a. Lastensuojelun kehittämissyhteisö. Nuoret. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://verkkokauppa.pesapuu.fi/category/17/nuoret?qclid=CjwKCAjwo9unBhBTEiwAipC11_yH7IDrSqM-VihbgpkhgSOby2zaPNDPji5J9jY6zIcbC8MGfdmaRoC3fIQAvD_BwE [viitattu 5.9.2023].

Pulkkinen, L. 2022. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Rikosuhripäivystys. 2019. Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista. Oikeusministeriö. Saatavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta> [viitattu 22.3.2023].

Rönkkö, S. & Nivala, E. 2022. Yhteinen tekeminen yhteyden rakentajana: Yhteinen kolmas sosiaalipedagogisena käsitteenä ja käytäntönä. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja vol 23, nro 1/2022. PDF- dokumentti. Saatavissa: <file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/119479-Artikkelin%20teksti-244664-2-10-20220828.pdf> [viitattu 9.10.2023].

Tagesson, E. H., & Gallo, C. (2022). “When we talk about intimate partner violence we talk in an adult way”—Social workers’ descriptions of intimate partner violence between teenagers. *Qualitative Social Work*, 21(2), 332–348. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://umu.diva-por-tal.org/smash/get/diva2:1545159/FULLTEXT02.pdf> [viitattu 24.2.2023].

Taidelukio s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.taidelukio.fi/> [viitattu 29.12.2022].

THL. 2019. Nuoret. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.10.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret> [viitattu 29.12.2022].

THL. 2021. Turvakodit. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.8.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit> [viitattu 29.12.2022].

THL. 2022a. Lähisuhdeväkivalta. Päivitetty 25.1.2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta> [viitattu 29.12.2022].

THL. 2022b. MARAK- moniammatillinen riskinarviointi. Päivitetty 14.2.2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi> [viitattu 22.2.2023].

THL. 2022c. Seksuaaliväkivalta. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.6.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta> [viitattu 16.1.2023].

THL. 2022d. Turvakotipalvelut. WWW-dokumentti. Päivitetty 30.12.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/apua-ja-palveluja/turvakotipalvelut> [viitattu 14.3.2023].

THL. 2022e. Väkivallan muodot. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.5.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot> [viitattu 15.3.2023].

Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 53/2015.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä- ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

KUVALUETTELO

Kuva 1. Lähisuhdeväkivallan muodot (Lindström & Sipilä 2023).

Kuva 2. Lähisuhdeväkivalta. (Lindström & Sipilä 2023).

Kuva 3. Esimerkkikuvia pelikorteista.

Kuva 4. Esimerkkikuvia pelikorteista.

Kuva 5. Turvakodissa käytössä olevia menetelmiä (Lindström & Sipilä 2023).

Kuva 6. Mielen Turvasataman pelinappulat.

Kuva 7. Esimerkki kuvakortista.

Kuva 8. Esimerkki toiminnallisen osuuden kortista.

Kuva 9. Esimerkki opi toisesta enemmän kortista.

Kuva 10. Esimerkki tiesitkö, että kortista.

Kuva 11. Mielen Turvasatama –pelialusta

Kuva 12. PDCA-menetelmän käyttäminen (Lindström & Sipilä 2023).

SAVONLINNAN KAUPUNKI

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS
Yleinen päätös

Sivistystoimenjohtaja

15.03.2023

§ 5/2023

Tutkimuslupahakemus opinnäytetyön tekemiseen aiheesta "Menetelmä lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa työskentelyyn"

Selostus	<p>Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijat Mona Sipilä ja Eerika Lindström ovat toimittaneet tutkimuslupahakemuksen:</p> <p>"Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda uusi ja konkreettinen menetelmä lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa työskentelyyn. Menetelmän tavoitteena on auttaa nuoria keskustelemaan aikuisjohtoisesti heidän kokemuksistaan lähisuhdeväkivallasta.</p> <p>Menetelmä tulee käyttöön Lahden Ensi- ja turvakodille, sekä Savonlinnan taidelukiolle koulukuraattorin käyttöön. Tuemme nuoren osallisuutta opinnäytetyössämme.</p> <p>Menetelmä tukee nuorten hyvinvointia sekä väkivallan puheeksi ottamista. Menetelmästä hyötyvät nuorten parissa työskentelevät sosiaalialan työntekijät sekä menetelmän kohderyhmä eli nuoret, jotka ovat kohdanneet lähisuhdeväkivaltaa.</p> <p>Taidelukiassa menetelmän suunnitteleminen ja toteuttaminen pohjautuu vapaaehtoisuuteen sekä täysi-ikäisyyteen. Tavoitteenamme on, että nuoret pääsevät itse osallistumaan nuorille suunnatun menetelmän luomiseen.</p> <p>Emme tule julkaisemaan kenenkään henkilökohtaisia tietoja opinnäytetyössä.</p> <p>Toteutamme opinnäytetyömme toiminnallisena työnä. Kehittämispainotteinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön aikataulu on 13.10.2022-31.10.2023.</p> <p>Opinnäytetyön ohjaajana toimii Olli Rissanen Xamk:ista."</p>
Toimivalta	Hallintosääntö luku 11 § 76 "Viranhaltijan erityinen ratkaisovalta ja keskeiset vastualueet
Valmistelu	Toimistosihteerin Leena Muhonen, p. 044 417 4205
Päätös	<p>Päätän myöntää Mona Sipilälle ja Eerika Lindströmille tutkimusluvan opinnäytetyön tekemiseen aiheesta "Menetelmä lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa työskentelyyn"</p> <p>Tutkimuksen tekijän on huolehdittava siitä, että vastaajien anonymiteetti turvataan ja aineistoa käsiteltäessä otetaan huomioon tietosuojaa koskevat määräykset.</p> <p>Tämä viranhaltijapäätös on sähköisesti järjestelmäallekirjoitettu.</p> <p>Ripatti Mikko</p>

MIELEN TURVASATAMA

SUOSTUMUS TOIMINNALLISEN MENETELMÄN OSALLISTUMISEEN

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen annan suostumukseni toiminnallisen menetelmän käyttöön ottamiseksi Lahden Ensi- ja turvakodissa sekä Savonlinnan taidelukiossa.

Tiedän mikä on tämän opinnäytetyön ja toiminnallisen menetelmän tarkoitus. Tiedän, että osallistuminen on minulle vapaaehtoista. Olen tietoinen, ettei henkilöllisyyteni tule ilmi valmiista opinnäytetyöstä.

Paikka ja päivämäärä

Osallistujan allekirjoitus

Paikka ja päivämäärä

Huoltajan allekirjoitus

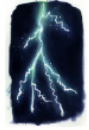
Millainen on itsetuntosi?
Onko minäkuva muuttunut kohdatun
väkivallan myötä?

Mitä tykkäät tehdä vapaa-ajalla?
Mitä tulevaisuuden haaveita sinulla on?
Oletko saanut harrastaa ja tehdä sinulle mieleisiä
asioita?

Onko sinulla läheinen, kenelle pystyt kertomaan
omista ajatuksista ja murheista ilman pelkoa?
Onko sinua satutettu fyysisesti tai henkisesti?
Oletko joutunut häpeämään väkivaltaa tai
väkivallasta aiheutuneita vammoja?

Miten hallitset tunteitasi?
Mikä saa sinut vihaiseksi?
Riidelläkö lähiympäristössäsi paljon?

Millainen on ruokailutottumuksesi?
Syötkö yhdessä perheesi kanssa?
Kuka teidän kotona valmistaa ruoan?

Mitkä asiat tuottavat sinulle mielihyvää?
Saako kotona herkutella?

Onko sinulla turvapaikkaa, mihin mennä kun
pelottaa?
Millaisia asioita teette yhdessä perheesi/läheisesi
kanssa?

Onko sinulla ystäviä?
Tietääkö ystäväsi tämän hetkisestä tilanteestasi?
Millaisia asioita pidät tärkeänä ystävyysuhteessa?
Koetko epäoikeudenmukaisuutta
ystävyyssuhteessa?
Oletko nähnyt tai kokenut väkivaltaa ystäväpiirissä,
koulussa tai vapaa-ajalla?

Tiedostatko omat rajasi? (Fyysinen, henkinen ja
psykkinen)
Oletko kokenut fyysistä/seksuaalista ahdistelua?
Seurusteletko? Millainen on seurustelusuhteesi?
Annatko ihmisten tulla lähellesi?

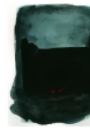
Oletko joutunut kohtamaan pelkoa/
jos olet niin millaisessa tilanteissa?
Milloin viimeeksi olet kokenut itsesi surulliseksi?
Oletko nähnyt tai kuullut väkivaltaa kotona?
Oletko joutunut itse väkivallan kohteeksi?
Miten toimit, kun näet, kuulet tai koet väkivaltaa?

Millainen lapsuus sinulla on ollut?
Miten ja missä voit rauhoittua?
Mistä saat energiaa?
Miten rentoudut?
Millaisista asioista haaveilet?

Miten pidät itsestäsi huolta?
Oletko saanut toteuttaa itseäsi?
Oletko kokenut ulkonäköpaineita?
Määritteleekö jokin ulkonäköäsi?
Hankitko itse hygieniä- ja kosmetiikkatuotteet?

Missä väkivaltaa tapahtuu?
Uskallatko liikkua yksin ulkona?
Pelkäätkö pimeää?

Miten nukut?
Onko väkivalta vaikuttanut uneesi?
Näetkö painajaisia?
Missä ja milloin nuket parhaiten?
Estääkö läheinen nukkumistasi?
Onko sänky sinulle turvapaikkasi?

Millaista väkivaltaa sinä tai läheisesi on kohdannut tai
kokenut?
Millaiset asiat tuovat turvaa väkivaltaisten tilanteiden
aikana tai sen jälkeen?
Oletko huomannut muutoksia tunne-elämässä tai
käyttäytymisessä? (masennus, ahdistuneisuus,
alakuloisuus, häpeä, syyllisyys.)

Onko kotona turvallista asua? / Mikä tekee kodista
turvallisen?
Pystytkö olemaan kotona oma itsesi?
Pelkäätkö olla kotona?
Ketä kotonasi asuu?
Millainen suhde sinulla on perheenjäseniin?

Miten suojaudut väkivallalta?
Onko sinua satutettu jollain esineellä?
Miten suhtaudut, kun läheinen toimii
väkivaltaisesti?
Miltä sinusta tuntuu, kun kerrot ulkopuoliselle
tilanteestasi ja väkivallan kokemuksistasi? (Esim.
häpeää, syyllisyyttä)

Mistä asioista olet kiitollinen? / Mihin et ole
tyytyväinen?
Onko sinua lahjottu asioilla/esineillä?
Annatko helposti anteeksi läheiselle?

Mikä tuo sinulle iloa?
Mistä saat toivoa?
Miten sovitte riidat perheessäs?

Oletko kokenut yksinäisyyttä?
Kenen kanssa vietät aikaa kotona?
Miten kokemasi väkivalta vaikuttaa sinuun?

Millainen suhde sinulla on vanhempiisi?
Keneltä voit pyytää apua?
Kuka on sinulle tärkeä henkilö?

Millainen on turvallinen seurustelusuhde?
Mistä tunnistaa huonon seurustelusuhteen?

Pystytkö kertomaan omista tunteista sekä
ajatuksista kumppanille rehellisesti?
Millaisia ajatuksia läheisilläsi on
seurustelusuhteestasi?
Kunniottaako seurustelukumppani rajojasi?

Mielen Turvasatama

Sisältää:

5 pelinappulaa
noppa
8 kpl Tiesitkö että, kortteja
7 kpl Toiminnallisen osuuden kortteja
19 kpl Opi toisesta enemmän kortteja
22 kpl kuvakortteja

Ohjeet:

Pelaajien määrä 2–4.

Jaa kortit niiden neljään eri pinnoon ja aseta kortit pelilaudan viereen kuvapuoli alaspäin.

Valitse oma pelinappula. Aseta pelinappula lähtöruutuun. Heitä noppaa. Suurimman silmäluvun heittänyt pelaaja saa aloittaa.

Heittäkää vuorotellen noppaa ja siirtykää nopan silmäluvun verran eteenpäin. Katso minkä väriseen ruutuun pääset ja nosta sen mukainen kortti korttipakasta. Lue kortti tai katso kortin kuva. Vastaa kysymykseen tai toteuta kortissa annettu ohje ja kerro mitä ajatuksia kortti sinussa herättää. Korteista saa syntyä keskustelua ja voitte esittää toisillenne lisäkysymyksiä. Jos kortin aihe tuntuu haasteelliselta, voit ohittaa kortin ja odottaa seuraavaan heittovuoroon.

Mielen Turvasataman tavoitteena on luoda keskustelua muiden pelaajien kesken. Mielen Turvasatamaa pelatessa keskustelut ovat pelaajien välillä luottamuksellisia.

Voittaja on se, joka pääsee aallokon läpi ensimmäisenä Mielen Turvasatamaan. Pelatkaa peliä niin kauan, että kaikki pelaajat pääsevät turvallisesti perille Mielen Turvasatamaan

Sininen ruutu: Kuvakortti

Oranssi ruutu: Toiminnallinen osuus

Violetti ruutu: Opi toisesta enemmän

Vihreä ruutu: Tiesitkö että...

Valkoinen ruutu: Vapaa ruutu, ei tarvitse nostaa korttia. Odota seuraavaan heittovuoroon.

Tietoa Mielen Turvasatamasta

Mielen Turvasatama on suunnattu käytettäväksi lähisuhdeväkivaltaa kohdanneen nuoren kanssa. On tärkeää ottaa huomioon, että nuorella voi olla hyvin traumaattisia kokemuksia kokemastaan tai näkemästään väkivallasta, jota lähisuhteessa on tapahtunut. Mielen Turvasatama -kortit ovat luotu niin, että niitä voi käyttää nuoren kanssa tutustuessaan häneen, sekä nuori voi itse tarkastella itseään ja jäsentää omia ajatuksia. On tärkeää, että nuori voi sanoittaa ajatuksia ja kokemuksiaan turvalliselle aikuiselle turvallisessa seurassa. Korttien avulla on tarkoitus avata keskustelua nuorten kanssa heidän voimavaransa huomioiden. Kortteja voi käyttää useamman kerran, eikä kaikkia kortteja tarvitse käydä läpi. Mielen Turvasatama-kortteja käytetään ensisijaisesti lähisuhdeväkivallan kokemusten puheeksi ottamiseksi.

Kortit ovat jaettu neljään teemaan:

Tiesitkö että -kortit ovat tarkoitettu keventämään tunnelmaa vaikeiden asioiden äärellä, joita voi käyttää sellaisenaan.

Toiminnallisen osuuden -kortit ovat "tehtäväkortteja".

Opi toisesta enemmän -kortit ovat tarkoitettu tutustumiseen, sekä keskustelun avaamiseen. Kysymyskorttien avulla luodaan keskustelua nuoren kanssa.

Kuvakortit ovat monitulkintaisia ja pelaajat voivat ymmärtää ja nähdä kortin kuvan eri tavoin. Apukysymykset kuvakortteihin on laadittu väkivallan keskustelun tueksi.

Tässä ohjeistus kortteja käyttävälle aikuiselle, sekä tukikysymyksiä korttien käyttöön:

Mitä kortin kuva tuo sinulle mieleen?

Miltä sinusta tuntuu tällä hetkellä?

Koetko olevasi tällä hetkellä turvassa?

Mitä turvallisuus on?

Mitä ajattelet tulvaisuudesta?

Mitä kuvan kortti tuo sinulle ensimmäisenä mieleen?

Mihin tai keneen voit turvautua väkivaltatilanteissa?

Työntekijä voi hyödyntää apukysymyksiä. Niitä ei ole välttämätöntä käyttää. Kysymykset ovat luotu työntekijälle keskustelun avuksi ja tueksi. Esimerkiksi, kuinka keskustelua voi johdatella lähisuhdeväkivallan kokemuksiin.

Mielen Turvasatamassa kaikki pelaajat ovat tasa-arvoisia. Kokemukset ovat henkilökohtaisia. Kysymyksiä ja kuvia voi pohtia myös yhdessä.